

Laaja hyvinvointikertomus 2017-2021

Sisällysluettelo

Laaja hyvinvointikertomus	2
Työryhmätyöskentely osana maakunnallista hyte-työtä	3
Hyvinvoinnin tila edellisen valtuustokauden jälkeen	4
Ihmisillä hyvä terveys ja toimintakyky elämänkaaren eri vaiheissa	4
Ihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat ja syrjäytyminen vähenee	7
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	9
Hyvinvoinnin tila	13
Yhteenvedo	13
Kaupungin eri toimialat	15
Kulttuuripalvelut	15
Kirjastopalvelut	17
Liikuntapalvelut	17
Ylivieskan tekniset palvelut	18
Ylivieskan kaupungin ruokapalvelut	19
Ylivieskan seudun kansalaisopisto	20
Ylivieskan seudun musiikkiopisto	21
Ylivieskan vanhusneuvosto	21
Ylivieskan vammaisneuvosto	22
Nuorisovaltuusto	23
Yhdistystoiminta	23
Ylivieskan seurakunta	25
Hyvinvoinnin tila ikäryhmittäin	26
Lasten ja nuorten palveluiden nykytila ja tulevan kehityksen ennakointi	26
Koulutuspalvelut	30
Nuorisopalvelut	33
Lasten ja nuorten osallisuus	34
Sosiaalihuoltolain mukaiset lapsiperheiden palvelut	35
Työikäiset	36
Ikäihmiset	37
Kaikki ikäryhmät	38
Ennaltaehkäisevä päihdetyö	39
Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025	43
Loppuyhteenvedo	44
Lähteet	45

Laaja hyvinvointikertomus

Laaja hyvinvointikertomus on kunnassa kerran valtuustokaudessa valmistettava asiakirja ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Se on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta, väestön terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, eri väestöryhmien hyvinvointi- ja terveyseroista.

Ylivieskan laaja hyvinvointikertomus maalaa kuvan kuntalaisten hyvinvoinnista käyttämällä hyväksi eri tahojen tuottamaa mahdollisimman tuoretta indikaattoritietoa. Lisäksi kerättyä tietoa verrataan suurimmassa osassa indikaattoreita ennalta valittuihin verrokkikuntiin lähellä ja kaukana; Kalajokeen, Nivalaan, Kuusamoon ja Seinäjokeen.

Käytettyjä hyvinvointi-indikaattoreita on todella runsaasti. Käyttöön on otettu THL:n vielä ehdotusvaiheessa olevat minimitietoindikaattorit, joita suositeltiin otettavaksi käyttöön jo tässä vaiheessa kaupungin hyvinvointitiedon keräämiseksi. Lisäksi näiden joukkoon on valittu aikaisemmin käytettyjä perusindikaattoreita varsinkin kuntatalouden ja elinvoimaisuuden mittareiksi. Myös indikaattorit, jotka syvensivät huolenaiheiksi kohtavien indikaattoreiden tietoa, otettiin mukaan. Tärkeänä pidettiin myös, että kokonaisuuteen otetaan mukaan mahdollisesti käyttöön tulevan Hyte-kertoimen sisältämiä indikaattoreita. Kaikki indikaattoritulokset löytyvät indikaattorikuvaus-liitteestä (liite nro 1). Itse tulkintatieto sisältyy tähän dokumenttiin.

Indikaattoritietojen lisäksi on hyödynnetty paikallista, kokemusperäistä tietoa. Tämän tiedon hyödyntäminen hyvinvointikertomustyöskentelyssä auttaa toiminnan kohdentamisessa ja seurannassa sekä erilaisten ilmiöiden paikallisen luonteen ymmärtämisessä. Paikallinen tieto on ajantasaista ja usein yksityiskohtaisempaa kuin valtakunnallinen tilastotieto. Paikallista ja alueellista tilastollista tietoa tuottavat mm. eri hallintokunnat, poliisi ja seurakunnat sekä erilaiset projektit ja hankkeet. Lisäksi kaupunki on järjestänyt useita erilaisia kuntalaisia osallistavia asukäselyitä eri aihealueista. Osallisuus on oleellinen osa hyvinvointityötä ja sen avulla saatava tieto luo tärkeää pohjaa päätöksenteolle.

Tämä tuore hyvinvointikertomus tuli käsittelyyn poikkeuksellisenä ajankohtana. Elämme koronaepidemian aiheuttamia poikkeusoloja ja

vaikutukset kaupungin toimintaan ja asukkaiden hyvinvointiin tulevat olemaan massiivisia. Tähän kertomukseen on sisällytetty saatavilla ollut indikaattoritieto vuoden 2020 tammikuussa. Väestöön liittyvät Tilastokeskuksen tiedot on päivitetty mahdollisimman uusiksi. On kuitenkin myönnettävä, että indikaattoritieto ei kuvaa juuri tämän hetken tilannetta.

Poikkeusolojen voimaantulo on viivästyttänyt laajan hyvinvointikertomuksen julkaisua. Jotta laajaan hyvinvointikertomukseen tiiviisti sisältyvä suunnitelma tilanteesta huolimatta auttaisi tuottamaan kuntalaisille parempaa hyvinvointia, työryhmä jättää suunnitelman teon myöhempään ajankohtaan. Tavoite suunnitelman julkaisulle on vielä ennen uuden valtuustokauden alkua.

Työryhmätyöskentely osana maakunnallista hyte-työtä

Hyvinvoinnin ja terveyden työryhmän kokoonpanoon tehtiin muutoksia vuonna 2018 kun hallinnon suunnittelijan toimi täytettiin kaupungilla. Nina Savolaisen toimenkuvaan sisällytettiin yhtenä hyvinvoinnin ja terveyden työryhmän vetäminen.

Hyte-työryhmä koostuu Ylivieskan kaupungin hallintokuntien sekä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion edustajista. Mukana työskentelyssä on Nina Savolainen (hallintopalvelut), Seija Pulli-Marjakangas (kansalaisopisto), Kai Perttu (koulutuspalvelut), Katriina Leppänen (kulttuuripalvelut), kirjastojohtaja Tuulevi Borén (kirjastopalvelut), Seija-Leena Latvakoski (musiikkiopisto), Leena Koskela (liikuntapalvelut), Marja Ranta-Nilkku (varhaiskasvatus), Elisa Männistö (nuorisopalvelut), Karoliina Mustonen (tekniset palvelut). Peruspalvelukuntayhtymä Kallion edustajina työryhmässä on ollut sekä Merja Jaakola että Minna Similä (22.1.2019 asti) ja Tarja Niemelä (22.1.2019 alkaen).

Hyvinvointityö vaatii laajaa yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien välillä mutta myös eri ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tiivis yhteistyö Peruspalvelukuntayhtymän Kallion kanssa sekä kolmannen sektorin; seurakunta ja yhdistykset, mutta myös yrittäjien kanssa, on välttämätöntä kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin ylläpitämiseksi.

Hyvinvointityöllä on myös oma maakunnallinen aspekti. Vuonna 2019 solmittiin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus vuosille 2019-2025 (Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus 2019-2025 <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?6412>). Se on pohjoispohjalaisten ihmisten hyvinvoinnin kehittämiseksi tehty kumppanuussopimus. Tavoitteena on lisätä maakunnallista yhteistyötä mm. yhteisillä vuosittaisilla hyvinvointia kehittäväillä teemoilla. Se miten se näkyy kuntatasolla, on varmasti

yhtenäisen visuaalisen esitystavan hyödyntäminen esimerkiksi joogakuvaajan tai yhteisen kuntakortin avulla.

Hyvinvoinnin tila edellisen valtuustokauden jälkeen

Vuoden 2013-2017 hyvinvointiohjelmaa rakennettiin maakunnallisena yhteistyönä ja siitä lopputuloksena syntyi Muutos Nyt -hyvinvointisopimus 2013-2017. Tuolloin määriteltiin yhteiset hyvinvointiohjelman strategiset päämäärät 2017:

1. Ihmisillä hyvä terveys ja toimintakyky elämänkaaren eri vaiheissa; ihmisillä halua ja mahdollisuuksia ottaa omaehtoista vastuuta hyvinvoinnista, terveyserot pienenevät
2. Ihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat ja syrjäytyminen vähenee; syrjäytymisen lievittämisen toimintamallit ja -tavat kehittyvät
3. Alueella on asiakaslähtöiset ja monitoimijaisia yhteistyöverkostoja hyödyntävät palveluratkaisut; palvelut ovat oikein kohdennetut ja niiden saatavuus on turvattu
4. Hyvinvointialalla on toimivat markkinat ja innovatiivinen kehitysympäristö, joilla syntyy uusia tuotteita ja palveluita; alan tuottavuus paranee ja yritys-toiminta on kansainvälisesti kilpailukykyistä
5. Alueella on huippuluokan osaamista ja ammattiosaajien saatavuus on turvattu; koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminta on verkostoituvaa, ennakkoivaa ja dynaamista.

Jo tässä vaiheessa valmistauduttiin erilaisten palvelurakenteiden ja toimintamallien suureen muutosvaiheeseen ja yhteisesti valittiin yhdeksi työkaluksi sähköinen hyvinvointikertomus-portaali, jonka tehtävänä oli luoda yhteinen ja yhdenmukainen pohja hyvinvointitiedon tuottamiseen. Tuossa vaiheessa ohjelman toiminnassa oli kuitenkin runsaasti ongelmia ja sen hyödyntäminen oli todella haasteellista.

Pääpaino Muutos Nyt -hyvinvointisopimuksessa oli kohderyhmien osalta lapsissa, lapsiperheissä sekä nuorissa. Keskeisin toiminnallinen teema oli hyvien käytäntöjen laaja levittäminen, käyttöönotto ja juurruttaminen maakunnassa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiohjelman mitattavat tavoitteet 2017 strategiaan päämääriin 1 ja 2 olivat kaikkein keskeisimmät, joiden suhteen odotettiin tilanteen paranemista Muutos Nyt ja muun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyön tuloksena.

Ihmisillä hyvä terveys ja toimintakyky elämänkaaren eri vaiheissa

Tavoite 1: Pohjois-Pohjanmaan sairastavuus pienenee

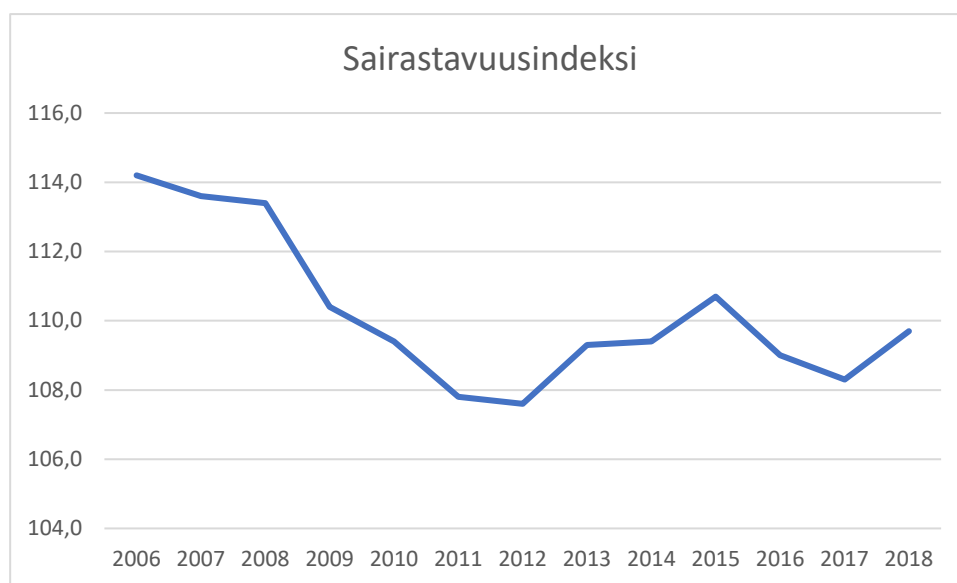
Indikaattori: Sairastavuusindeksi, vakioitu

www.kela.fi/terveyspuntari

Indikaattori perustuu kolmeen osaindeksiin: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin

oikeutettujen osuuteen väestöstä. Indikaattori ilmaisee yleistilanteen kunnan tai suuremman alueen sairastavuudesta suhteessa koko maan keskiarvoon (=100).

Ylivieskan kaupungin lähtötaso oli vuonna 2006 114,2. Pohjois-Pohjanmaan tavoitteena oli laskea alueen sairastavuusindeksiä 5 % vuoteen 2017 mennessä. Ylivieskassa vuonna 2017 sairastavuusindeksi oli laskenut kaikkiaan 5,1 prosenttia eli tavoitteeseen päästiin. Kuitenkin 2018 nousua oli jälleen ja sairastavuusindeksi oli noususuuntainen. Myös Pohjois-Pohjanmaan lasku oli pysähtynyt viimeisimmän vuoden aikana. Indikaattorin lasku ja nousu kertovat vaan alueen yleistilanteen lähestymisen/loitonemisen koko maan keskiarvosta.

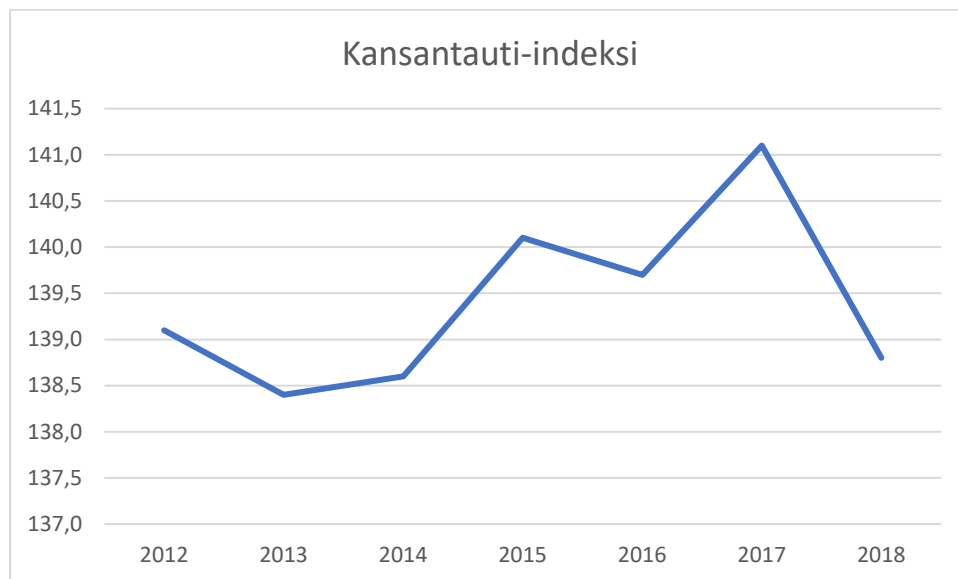

Indikaattori: Kansansairauksien summaindeksi, vakioitu

www.kela.fi/terveyspuntari

Indikaattori sisältää valtakunnallisesti keskisimmät kansansairaudet: verenpainetaudin, sepelvaltimotaudin, astman, diabeteksen, nivelreuman, sydämen vajaatoiminnan sekä psykoosit. Indikaattori ilmaisee kunnan tai suuremman alueen yleistilanteen suhteessa koko maan keskiarvoon (= 100).

Vuonna 2018 Ylivieskan kansansairauksien summaindeksi oli 138,8. Lukema on ollut taas pienoisessa laskussa. Laskussa on sepelvaltimotauti, nivelreuma, sydämen vajaatoiminta sekä psykoosidiagnoosin saaneiden määrä. Nousevia ovat diabetes, astma sekä verenpainetautia sairastavat. Kuitenkin indikaattorin luonteen huomioiden, ei voida siltikään sanoa, että esimerkiksi diabetekseen sairastuvien määrä olisi noussut Ylivieskassa. Laskeva trendi kertoo sen, että kaupunkimme lähestyy koko maan keskiarvosta ja kokonaisindeksiin vaikuttaa kaikki summaindeksin osat.

Tavoite 2: Pohjois-Pohjanmaan terveyserot pienenevät

Indikaattori: Koettu terveys keskitasoinen tai huono

Indikaattori ilmaisee terveytensä enintään keskitasoiseksi kokevien osuuden prosentteina Kouluterveyskyselyyn ja Aikuisväestön terveyskäyttämien -kyselyyn vastanneista.

			2013	2017	2019	Ylivieska
Kokee terveydentilansa keskitasoiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4817	Pohjois-Pohjanmaa	yhteensä		6,3	8,4	11,5
Kokee terveydentilansa keskitasoiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286			16,3	18,0	19,6	19,4
Kokee terveydentilansa keskitasoiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3931			21,6	22,5	19,9	20,6
Kokee terveydentilansa keskitasoiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista info ind. 3916			18,4	21,3	22,4	20,2

Koettu terveys on Pohjois-Pohjanmaan verrokkilukuihin huomattavasti heikompaa. Tämä on tärkeä ottaa huomioon jatkossa arvioitaessa hyvinvointiin vaikuttavia toimenpiteitä. Kaikki nuorten ikäryhmät ovat menossa asteikolla huonompaan suuntaan – varsinkin 4. ja 5. luokan oppilaat (trendi nähtävissä indikaattori nro 64). Kuitenkin vastapainona voidaan todeta Ylivieskassa nuorten yleinen tyytyväisyys omaan elämäntilanteeseensa (indikaattori nro 70) noudattaa valtakunnan tasoa.

Ihmisten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat ja syrjäytyminen vähenee.

Tavoite 1: Nuorisotyöttömyys vähenee

Indikaattori: Nuorisotyöttömyys

Indikaattori ilmaisee 15 – 24 -vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä työvoimasta.

Ylivieskan kaupungin nuorisotyöttömien osuus oli 2018 12,2 % 18-24 -vuotiaasta työvoimasta.

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta info ind. 189

Tavoite 2: Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkuuksien määrä vähenee

Indikaattori: Toimeentulon pitkäaikaisasiakkuudet

Indikaattori ilmaisee kalenterivuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneiden 18-24 ja 25-64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä.

Ylivieskassa prosentuaaliset osuudet laskusuunnassa vaikkakin nuorten aikuis-
ten tunnusluku viime aikoina lähtenyt nousuun.

			2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1275	Ylivieska	yhteensä	2,5	2,3	2,7	3,8	2,5	1,5	1,8
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 234			1,5	1,4	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6

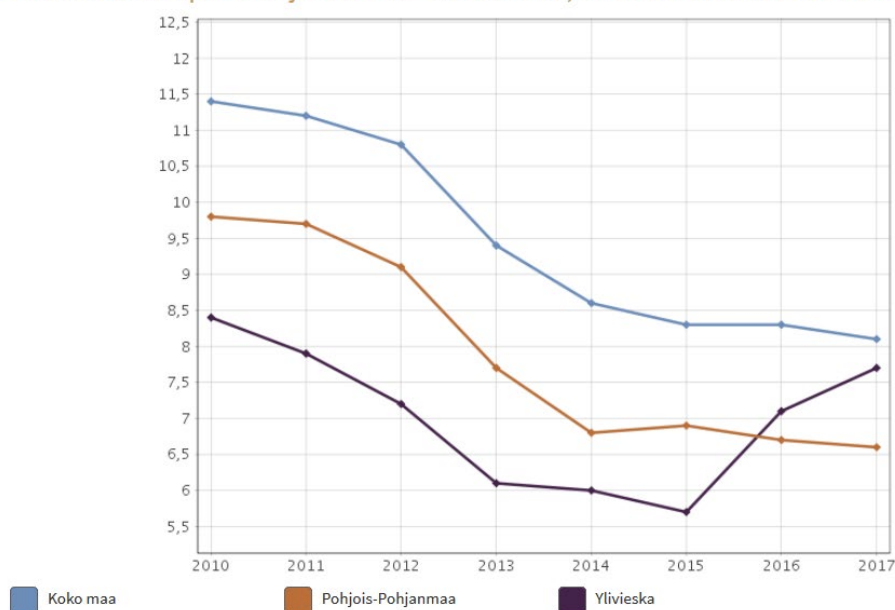
Tavoite 3: Työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten osuus vähenee

Indikaattori: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret

Indikaattori ilmaisee niiden 17-24-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta.

Ylivieskassa vuoteen 2017 mennessä, kuten ei myöskään koko Pohjois-Pohjanmaan alueella ei päästy tavoitetasoon eli 5 % osuuteen muuhun vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna. Viime vuosina Ylivieskan osuus on lähtenyt nousuun jyrkästi.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä [info ind. 3219](#)

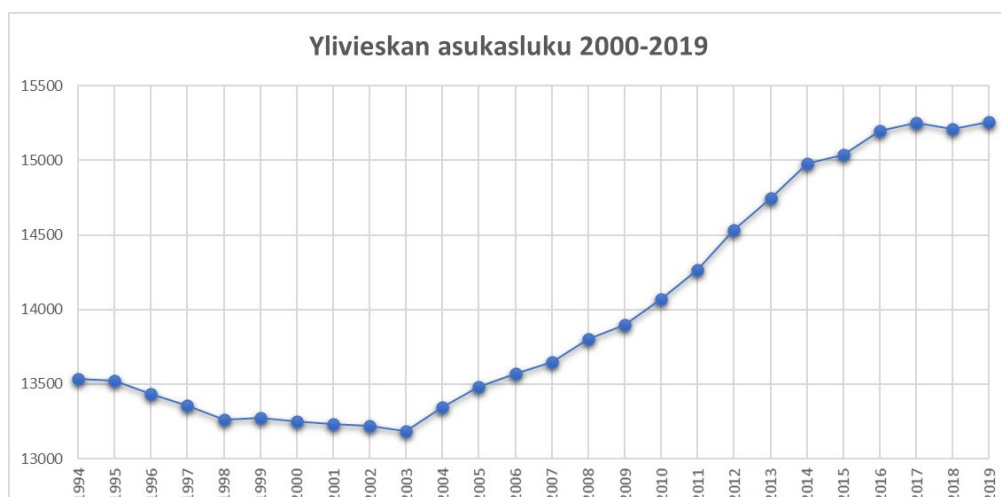
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima

Väestön kehitys

Tilanne 31.12	Väestö	Muutos	%
1994	13536	105	0,8
1995	13521	-15	-0,1
1996	13435	-86	-0,6
1997	13357	-78	-0,6
1998	13263	-94	-0,7
1999	13276	13	0,1
2000	13248	-28	-0,2
2001	13235	-13	-0,1
2002	13220	-15	-0,1
2003	13185	-35	-0,3
2004	13343	158	1,2
2005	13482	139	1,0
2006	13571	89	0,7
2007	13650	79	0,6
2008	13803	153	1,1
2009	13895	92	0,7
2010	14067	172	1,2
2011	14266	199	1,4
2012	14533	267	1,9
2013	14748	215	1,5
2014	14976	228	1,5
2015	15039	63	0,4
2016	15199	160	1,1
2017	15251	52	0,3
2018	15212	-39	-0,3
2019	15255	43	0,3

Ylivieskan kaupungin asukasluku oli vuoden 2019 lopussa 15 255. Väkiluku palasi takaisin kasvu-uralle Ylivieskassa. Centrian päiväopetuksen päättyminen syksystä 2018 alkaen, väestökehitys oli arvattavissa ja se näkyikin notkahduksena väestön määrässä. Vuosina 2012-2014 asukasluku kasvoi yli 200 asukkaalla vuodessa. Tuoreimpien ennusteiden mukaan Ylivieskan väestön kehitys on pitkälläkin aikavälillä ympäristökuntiaan positiivisempi.

Vuosi	Tilastokeskus 2019
2025	15382
2030	15302
2040	14866

Vuosi	Syntyneet	Syntyneiden enemmyys	Kuntien välinen nettomuutto	Nettomaahan muutto	Kokonais muutos	Väkiluku
2009	216	117	-52	12	92	13895
2010	208	113	61	6	172	14067
2011	205	87	108	6	199	14266
2012	225	122	128	13	267	14533
2013	232	125	78	20	215	14748
2014	251	139	63	34	228	14976
2015	213	109	-30	-5	63	15039
2016	200	98	28	31	160	15199
2017	205	67	-16	19	52	15251
2018	180	54	-97	2	-39	15212
2019	160	38	-7	14	43	15255

Syntyneiden enemmyys (verrattuna kuolleisuuteen) oli pienin yli 10 vuoteen. Kuntien välinen nettomuutto kohentui vuodesta 2018 ja kokonaismuutos muuttui jälleen positiiviseksi.

Taulukosta voidaan havaita, että luonnollinen väestönkasvu on säilynyt Ylivieskassa pitkään hyvänä. Syntyvyys on jatkanut laskuaan myös Ylivieskassa. Muuttovoittoa on saatu varsinkin vuosina 2010-2014. Vuosien 2004-2017 väestönlisäys oli keskimäärin 1,1 % vuodessa.

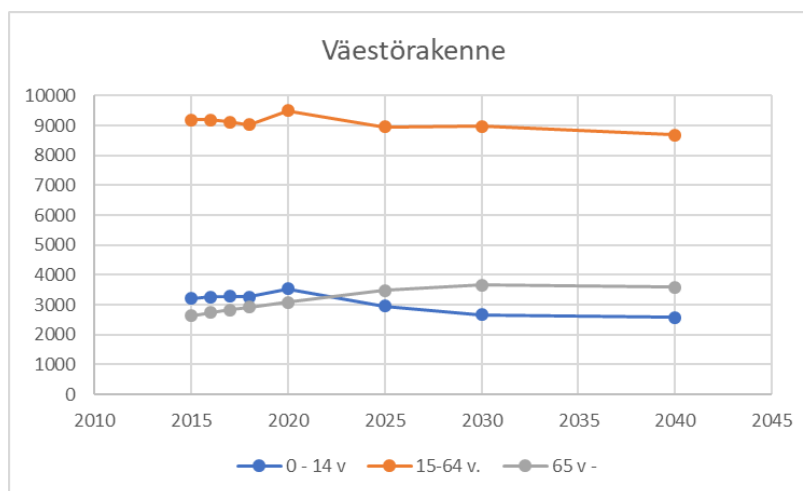
Tehdyn selvityksen mukaan tulomuuttajien ikärakenne oli vuosina 2006-2010 seuraava: lapsia (alle 15-vuotiaita) 14 %, 15-24 -vuotiaita 46,8 %, 25-34 -vuotiaita 22,1 %, 35-44 -vuotiaita 6,8 %, 45-54 -vuotiaita 5,2 %, 55-64 -vuotiaita 3,3 % ja yli 65-vuotiaita 1,8 %. Neljä viidestä (82,8%) muuttajista oli alle 35-vuotiaita.

Viime vuosina lapsiperheet ovat selvästi suurimmat väestöryhmät Ylivieskaan muuttavista. Ikäryhmistä 0-10 ja 20-30 -vuotiaat muodostavat yhdessä noin 2/3 kaikista muuttavista. Ylivieskasta muuttaa eniten pois 15-24 vuotiaista, jotka lähtevät joko opiskelemaan tai saavat työpaikan muualta.

Väestön ikärakenne

Tilastokeskuksen ennuste väestön ikärakenteen kehityksestä Ylivieskassa on seuraava:

Vuosi	Yhteensä	0-14 v	%	15-64 v.	%	65 v.	%
2015	15039	3225	21,4 %	9187	61,1 %	2627	17,5 %
2016	15199	3269	21,5 %	9192	60,5 %	2738	18,0 %
2017	15251	3286	21,5 %	9121	59,8 %	2844	18,6 %
2018	15212	3272	21,5 %	9016	59,3 %	2924	19,2 %
2019	15255	3234	21,2 %	8989	58,9 %	3032	19,9 %
2020	15309	3186	20,8 %	9022	58,9 %	3101	20,3 %
2025	15382	2958	19,2 %	8954	58,2 %	3470	22,6 %
2030	15302	2661	17,4 %	8987	58,7 %	3654	23,9 %
2040	14866	2579	17,3 %	8683	58,4 %	3604	24,2 %

Yli 65-vuotiaiden määrä ja suhteellinen osuus kasvaa Tilastokeskuksen ennusteen mukaan voimakkaasti myös Ylivieskassa. 65-vuotiaita tai vanhempia oli 3010 henkilöä vuonna 2019 ja ennusteen mukaan 3470 henkilöä vuonna 2025, 3654 henkilöä vuonna 2030 ja 3604 henkilöä vuonna 2040.

Väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhde

Väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhde Ylivieskassa / Tilastokeskus 2020

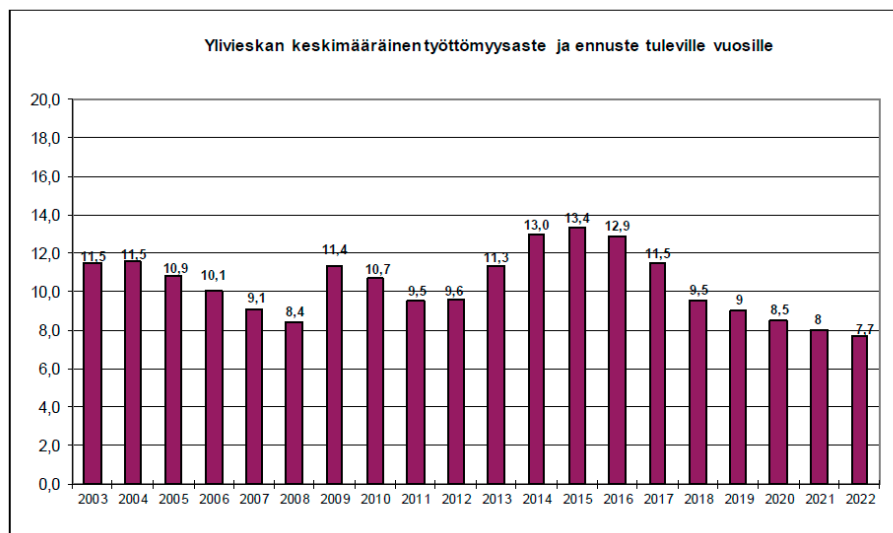
Vuosi	Väestöllinen huoltosuhde	Taloudellinen huoltosuhde	Alle 15-vuotiaiden osuus, %	65 vuotta täyttäneiden osuus, %	15-64 vuotiaiden osuus, %	Keski-ikä, molemmat sukupuolet
1995	56,1		23,3	12,7	64,1	35,5
2000	53,6	150,2	21,3	13,6	65,1	37,1
2005	52,1	143,4	20,1	14,1	65,7	37,9
2006	53,2	139,2	20,4	14,4	65,3	38,0
2007	53,2	132,9	20,3	14,4	65,3	38,1
2008	53,8	133,9	20,6	14,4	65,0	38,1
2009	54,8	143,6	20,6	14,8	64,6	38,3
2010	55,5	140,8	20,4	15,3	64,3	38,5
2011	56,3	135,5	20,6	15,4	64,0	38,5
2012	57,9	140,9	20,9	15,8	63,3	38,4
2013	59,7	146,7	21,2	16,2	62,6	38,4
2014	62,0	153,4	21,6	16,7	61,7	38,3
2015	63,7	155,3	21,4	17,5	61,1	38,7
2016	65,4	154,3	21,5	18,0	60,5	38,9
2017	67,2	149,7	21,5	18,6	59,8	39,2
2018	68,7		21,5	19,2	59,3	39,5
2019	69,7		21,2	19,9	58,9	39,8
Muutos 1995-2019 (2017)	13,6	-0,5	-2,1	7,2	-5,2	4,3
Muutos 2009-2019 (2017)	14,9	6,1	0,6	5,1	-5,7	1,5

Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65+ vuotta täyttäneiden määrän suhde 15-64 -vuotiaiden määrään. Lapsia ja vanhuksia 100 työkäistä kohti.

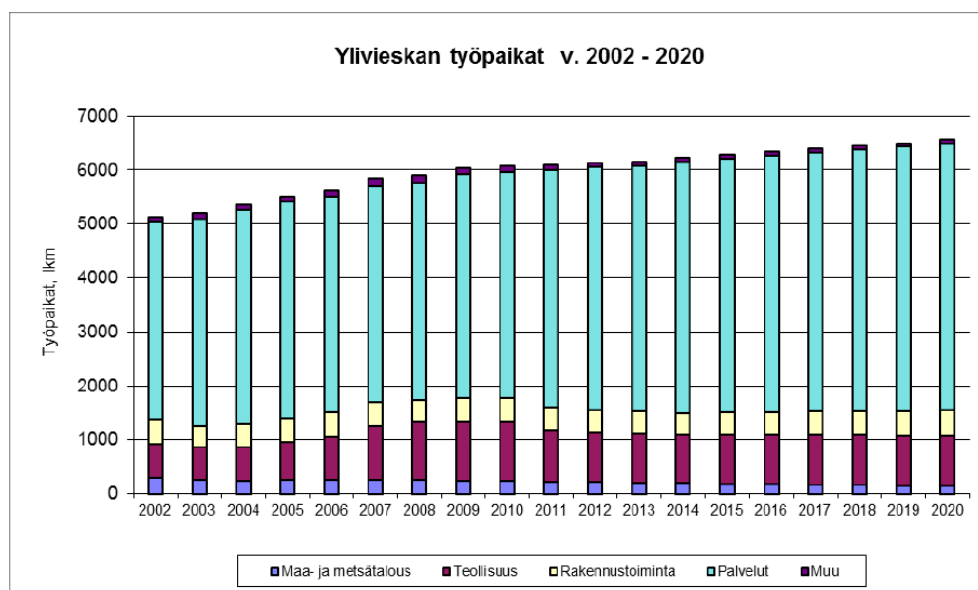
Taloudellinen huoltosuhde lasketaan jakamalla ei-työllisten määrä, eli työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat, työllisten määrällä. Saatua lukua on kerrottu sadalla.

Huoltosuhteet ovat kehittyneet kaikkialla Suomessa huonompaan suuntaan. Taloudellinen huoltosuhde on kuitenkin Ylivieskassa pienentynyt. Pidemmällä aikavälillä suhdeluku on todennäköisesti menossa huonompaan.

Työllisyys ja työpaikat

Pitkään jatkuneen talouden taantuman seurauksena Ylivieskan työttömyysaste nousi 13,4 %:iin vuonna 2015. Sen jälkeen työttömyysaste on laskenut, mutta 2019 työttömyysaste lähti jälleen nousuun 10,3 %:iin. Vuoden 2019 lopussa arvioitiin työttömyyden laskevan jatkossakin. Kuitenkin viimeaikainen tilanne taloudessa mm. koronatilanteen vuoksi, muuttaa tilannetta voimakkaasti negatiivisempaan suuntaan.

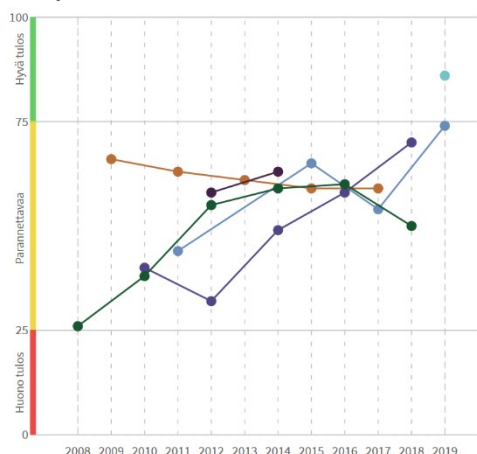

Hyvinvoinnin tila

Yhteenveto

Hyvinvoinnin tilan mittaaminen on monelta osin haasteellista. Osalta ikäryhmiä tiedon keräämisestä on jo pitkä perinne, esimerkiksi kouluterveyskysely, mutta varsinkin aikuisväestön seurantatiedot ovat hyvin rajalliset. Saatavilla olevat tiedot painottuvat esimerkiksi jo sosiaali- ja terveyspalveluissa asiakkaina oleviin. Pitkällä aikavälillä on nähtävissä, että meidän aktiivisuutemme terveydenedistämässä on parantunut. TEA-viisarin yleinen keskiarvo on hyvin lähellä koko maan keskiarvoa. Perusopetuksen huomattavasti heikommät tulokset ovat osaltaan seurausta heikosta vastausprosentista. Tiedonkeruu on haasteellista ja usein kyselyihin jää vastaamatta inhimillisistä syistä arjen kiireessä. TEA-viisarin kyselyihin ei ole vastannut kuin yksi alakoulu koko Ylivieskassa. Lisäksi mahdolliset henkilöstömuutokset voivat tuoda ongelman, jossa kysely ei tavoita oikeita henkilöitä ja vastaaminen jää vahingossa tekemättä. Kuitenkin tämä on huolestuttavaa, koska tässä vaiheessa ei voida edes tietää kuinka suuri vaikutus vaikutus kyselyihin vastaamisella on Hyte-kertoimeen tulevaisuudessa.

Terveydenedistämisaktiivisuus : Ylivieska

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Perusterveydenhuolto
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 04.11.2019

Pisteet	Ylivieska	Koko maa
Terveydenedistämisaktiivisuus	65	68
Kuntajohto	74	78
Perusopetus	59	67
Lukiokoulutus	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	70	74
Perusterveydenhuolto	50	67
Kulttuuri	86	59

Ongelmista huolimatta haluamme käydä läpi kerättyä dataa tarkemmin ja nostaa sekä positiivisia että negatiivisia indikaattoreita esille, kun tarkastellaan kaupunkimme hyvinvoinnin tilaa. Huomioimme myös paikallisesti kerätyn datan, jotta lopputulos olisi mahdollisimman tarkka ja paikkaansa pitävä. Indikaattoreita käsitellään aluksi yhteenvetona sekä eri toimialoja tarkastellen ja sitten lopuksi eri ikäluokkia tarkastellen.

HYVÄÄ / MYÖNTEISTÄ	HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ / NEGATIIVISTA
Asukasluvun kehitys	Huoltosuhteen heikkeneminen
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25 – 64-vuotiaat määrä on jatkanut laskuaan pitkällä aikavälillä. (Indikaattori 19 ja 20)	Kaupungin velkaantuminen suurten investointien vuoksi.
Kaupungin panostaminen hyvinvointiin	Työttömyyden kehitys koronatilanteen takia
Ennakkovaikutusten arviointi otettu käyttöön kaupungilla	

Vuonna 2018 kaupunki halusi nostaa terveyden ja hyvinvointityön asemaa lisäämällä henkilöstöresursseja hyte-työhön. Vuoden 2018 alussa nimettiin Nina Savolainen kaupungin hyte-työryhmän puheenjohtajaksi. Hänen tehtäviinsä kuuluu myös järjestöyhdyshenkilönä toimiminen kaupungilla. Kaupunki on aktivoitunut kuntalaisten osallistamisessa teettämällä erilaisia asukas- ja yrittäjäkyselyitä. Lisäksi asukkaat otettiin mukaan strategiatyöhön antamalla mahdollisuus lausua ja kommentoida strategialuonnosta sekä ottamalla asukkaat mukaan visioäänestykseen. Lisäksi on järjestetty avoimet ovet -tapahtumia ja tuotu päätöksentekoa lähemmäksi asukasta.

Syksyllä 2019 kaupunki otti käyttöön päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin toimintaohjeen. Samalla henkilöstöä koulutettiin EVAus-työkalun käyttöön. Jatkossa merkittävien päätösten yhteydessä tulisiikin automaattisesti tehdä vaikutusten ennakoarviointi. Tämä helpottaa mm. erilaisten päätösvaihtoehtojen vertailua päätöksentekoprosessin aikana.

Vaikka Ylivieskan väkiluvun kasvu on hieman hidastunut, olemme yhä niitä harvoja kasvavia kaupunkeja alueellamme. Centrian ammattikorkeakoulun päiväopetuksen päättymisen jälkeen toukokuussa 2018 pelättiin asukaskehityksen kääntyvän pysyvään laskuun. Pieni notkahdus asukaslukukehitykseen tulikin vuoden vaihteessa julkistettuun asukaslukuun, mutta sen jälkeen luvut ovat läheneet takaisin nousuun. Pitkän ajan ennusteet väkiluvun kehityksestä lupaa myös Ylivieskalle tulevaisuudessa väkiluvun pienenemistä, mutta ei kuitenkaan niin jyrkkää kuin alueella yleisesti.

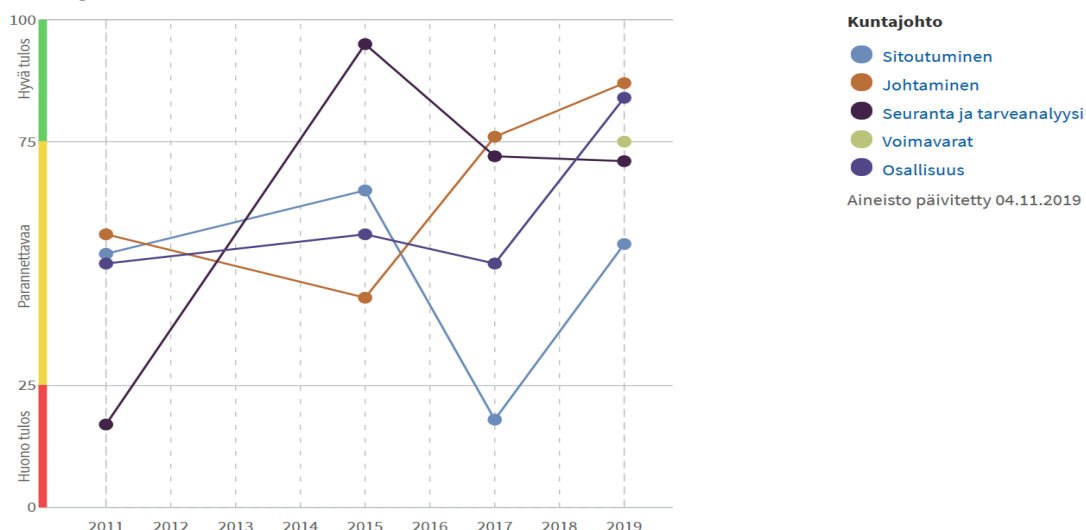
Nykytilassa tila-ahtaus aiheuttaa yhä ongelmia ja yllättäen esiin tulleet ongelmat rakennusten kunnossa ovat vaikuttaneet negatiivisesti monella eri alueella. Tästä suurimpana esimerkkinä Jokirannan koulun keväällä 2017 todettu vuotava kattorakenne, joka aiheutti koko koulun sulkemisen ja nopeiden väistötilojen hankkimisen. Useat peruskorjauskohteet yhdistettynä Jokirannan koulun sulkemiseen kasvatti väistötilojen määrän yli 7700 neliöön.

Suuret investoinnit ovat asettaneet haasteen kaupungin taloudelle ja uhkana on kaupungin joutuminen kriisikuntalistalle. Kaupungin toimintaan kohdistuu auttamatta suuria säästöpaineita. Lisäksi talouden hidastuminen globaalissa taloudessa tulee vaikuttamaan vääjäämättä Ylivieskankin talouteen.
<https://www.kuntaliitto.fi/talous/budjetointi-ja-taloussuunnittelu/budjetointi-ja-taloussuunnittelu/ehdotus-uusiksi-kriisikuntakriteereiksi> . Huolta herättää myös huoltosuhteen nousu. Valtakunnan tasolla syntyvyys on historiallisen pientä ja

myös Ylivieskassa luvut ovat kääntyneet laskuun. Syntyvyyden lisäämiseksi on hankala tehdä yksittäisessä kunnassa toimenpiteitä, kun ongelma on nähtävissä kaikissa hyvinvointivaltioissa. Ja vaikka muuttoluvut olisivatkin suopeammat Ylivieskalle, ei paikkakunnalle muuttava väestö ole välttämättä nuoria tai nuoria lapsiperheitä. Tämä tulisi huomioida tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä.

Vuoden 2019 loppuun asti kaupungin työttömyyslukujen positiivinen kehitys näkyi myös rakennetyöttömyysluvuissa. Myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä oli ollut tasaisessa laskussa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta vuoden 2019 oli 10,3 %. Vuosi 2020 muuttaa tilannetta varmasti sekä toimeentulotukia hakeneiden määrässä että työttömyysluvuissa. Huhtikuun 2020 lopussa työttömien työnhakijoiden määrä oli kohonnut Ylivieskassa jo 16,2 %.

Kuntajohto : Ylivieska

Kaupungin eri toimialat

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoiminta on osa kunnan hyvinvointi-, oppimis- ja kulttuuripalveluita. Toiminta tukee ja edistää kulttuurielämää ja kulttuurikasvatusta. Tavoitteena on tuottaa monipuolisia kulttuuripalveluita taidenäyttelyiden, teatteriesitysten, konserttien ja erilaisten kulttuuritapahtumien merkeissä. Kulttuuritoiminta tukee moniarvoista taiteiden harjoittamista ja harrastamista, kolmannen sektorin sekä eri kulttuurijärjestöjen toimintaa. Kulttuurikeskus Akustiikka on puolestaan alueellinen kulttuurikeskus ja sen toiminta ulottuu yli seutukuntarajojen mahdollistaen kulttuuri- ja hyvinvointitarjontaa.

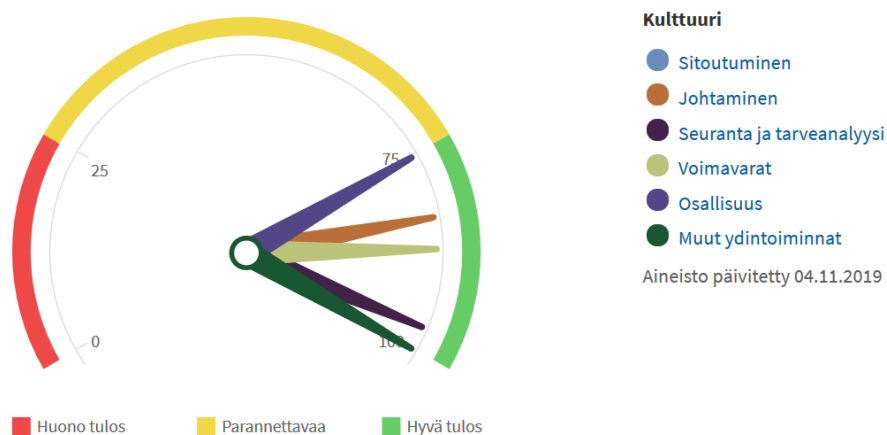
Kulttuuripalvelut vaalii myös kaupungin historiaa, huolehtii Puuhkalan kotiseutumuseosta ja Helaalan Myllystä sekä muista kulttuurihistoriallisista kohteista.

Kaupungin taidekokoelman ylläpito ja huolehtiminen on myös kulttuuripalveluiden vastuulla.

Kulttuuripalvelut ovat pyrkineet kehittämään kustannustehokkaasti ja yhteistyössä niin kaupungin eri hallintokuntien kuin myös muiden toimijoiden kanssa monipuolista ja eritasoista tarjontaa kunnallisen kulttuurilain edellytysten mukaisesti. Vapaapääsyiset tapahtumat kuten taidenäyttelyt, konsertit, työpajat, tori- ja teematapahtumat yhteislauluhetkineen ovat tärkeä osa tarjontaa ja mahdollistavat kaikkien kuntalaisten osallistumisen kulttuuritapahtumiin. Kulttuurin tasaveroisen saavutettavuuden vuoksi osa tapahtumista toteutetaan alhaisin pääsymaksuhinnoin. Edellisen lisäksi vuositasolla jaetaan suurehko määrä ilmaislippuja Akustiikan tapahtumiin työttömille, vähävaraisille, mielen-terveyspotilaille, kehitysvamma-ryhmille, ikäihmiselle sekä lapsille. Kulttuuri tuo tutkitusti hyvinvointia ja luo puitteet omalta osaltaan vapaa-ajalle ja viihtymiselle. Kulttuuri on nykyisin vetovoimatekijä sekä yksi elinvoimaisuuden mittari kaupungeissa.

Syksyllä 2019 saatiin ensimmäisen kerran kulttuurin omat indikaattoritiedot hyvinvoinnin seurannan käyttöön. Sähköisen hyvinvointikertomuksen sekä minimi-tietoindikaattorilistauksen hyvin rajallinen kulttuuritoiminnan katsantokanta ei anna kokonaiskuvaa Ylivieskan kaupungin kulttuuritoiminnan vaikutuksesta kuntalaisten hyvinvointiin. Ylivieskassa kulttuuri ei ole pelkästään kansalaisopiston tai kirjaston tuottamaa palvelua vaan yhtenä vahvana tekijänä ovat myös matalan kynnyksen kulttuuripalvelut sekä Kulttuurikeskus Akustiikan monipuolinen toiminta. Uusimmat TEA-viisarin tulokset julkaistiin 4.11.2019 ja sen vuoksi tässä kuvat niiden tuloksista. Kulttuurin TEA-viisarilla Ylivieska on Pohjois-Pohjanmaan maakunnan huippua Kalajoen kanssa.

Kulttuuri : Ylivieska 2019

← Pisteet	Ylivieska	Koko maa
Kulttuuri	86	59
Sitoutuminen i	75	53
Johtaminen i	83	69
Seuranta ja tarveanalyysi i	97	52
Voimavarat i	87	54
Osallisuus i	75	56
Muut ydintoiminnot i	100	69

Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelut ovat osa kunnan hyvinvointi-, oppimis- ja kulttuuripalveluja. Tiekkö-kirjastostrategiassa 2015–2020 Tiekkö-kirjastojen arvoiksi on määritetty sivistys, tasa-arvo ja demokratia. Kirjaston tehtävänä on turvata laadukkaiden kirjastopalvelujen saanti asuinpaikasta riippumatta tarjoamalla pääsy tietoon ja kulttuurisisältöihin. Ylläpitämällä monipuolista ja uusiutuvaa aineistokokoelmaa kirjasto edistää lukemista ja kirjallisuuden harrastamista. Kirjaston tehtävänä on tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kehittyneet, asiakkaiden tarpeita vastaavat ja maksuttomat kirjasto- ja tietopalvelut vähentävät tiedollista syrjäytymistä. Kirjaston tarjoama laadukas kirjastoaineisto tuottaa elämyksiä ja lukemisen iloa ja lisää henkistä hyvinvointia.

Vuosi 2018 oli kirjaston 150-vuotisjuhlavuosi. Sitä juhlittiin erilaisilla tapahtumilla ja tempauksilla. Laadukkaat kirjastopalvelut lisäävät paikkakunnan elinvoimaa, tukevat koulutusta ja mahdollistavat omaehtoisen harrastustoiminnan ja elinikäisen oppimisen sekä edistävät terveyttä ja hyvinvointia ja parantavat elämänlaatua. Palveluiden maksuttomuus luo pohjan toimia kaikkien asukkaiden olohuoneena. Kirjaston indikaattorit nro 43-45 kertovat kirjastopalveluiden olevan yhä tärkeä osa kaupungin palveluita. Käyntien määrä sekä kokonaislainausmäärä on lähtenyt takaisin nousuun.

Kirjastopalvelut tukevat lukuharrastusta, elinikäistä oppimista ja tasa-arvoista pääsyä tiedon lähteille, mikä on merkittävä seikka hyvinvoinnin kannalta. Myös yhteistyö terveys-, sosiaali- ja kulttuurialojen kanssa tarjoaa uusia mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämiseen. Kirjastoauto tuo palvelut myös syrjäkylille ja vaikuttaa näin myös syrjäkyläin elinvoimaisuuteen.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut on toteuttanut liikuntalakia luomalla edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle: järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioiden, tukemalla kansalaistoimintaa, sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Em. tehtäviä on toteutettu hyvässä yhteistyössä eri toimijoiden mm. kolmannen sektorin ja muiden

hallintokuntien kanssa ja asukkaiden palautteita ja toivomuksia on kuunneltu herkillä korvalla ja toteutettu resurssien puitteissa.

Liikuntasalivuorojen kysyntä on ollut tarjontaa suurempi mm. Jokirannan koulun käyttökiellon vuoksi. Talvikausina salit ovat lähes 100 %:sti käytössä, mutta syys- ja kevätkaudet laskevat käyttöastetta. Osa lajeista aloittaa sisäharjoittelukauden vasta alkutalvesta ja siirtyy ulkoarjoitteluun heti, kun sää sallii. Liikuntapalvelut on ohjannut erilaisia ryhmiä, joista vesivoimisteluryhmät ovat olleet suosituimmat. Liikuntapalvelut on järjestänyt myös matalankynnyksen liikunnallisia tapahtumia ja kampanjoita on sekä yksin että yhteistyökumppaneiden kanssa. Polut ja laavut tutuiksi -luontoretket yhteistyössä Ylivieskan Ladun kanssa ovat liikuttaneet kaikenikäisiä ja kylätaloihin on tutustuttu yhteistyössä kulttuuripalveluiden ja Ylivieskan ladun kanssa. Em. retkistä on tullut hyvää palautetta ja jatkoa retkille on toivottu. Liikunnan yö liikutti 1579 henkilöä ja pyöräily-, kävely- ja hiihtokampanjoihin osallistui yhteensä 19 381 henkilöä. Myös soveltavaa liikuntaa on toteutettu monipuolisesi ja liikuntaneuvontaa on annettu.

Ulko- ja sisäliikuntapaikkoja kunnostetaan liikuntapaikkarakentamisen määrärahojen puitteissa. Pääsääntöisesti liikuntapaikat ovat hyvässä kunnossa, joskin Liikuntakeskuksen salit tarvitsivat kiireisesti peruskorjausta ja ajanmukaistamista. Suurin osa liikuntapaikoista on esteettömästi saavutettavissa.

Liikuntapalveluiden indikaattoritiedoissa, varsinkin TEA-viisareiden osalta, oli huomattavissa selkeää virheellisyttä. Syynä mahdollisesti vastaamatta jääneet TEA-viisarikyselyt. Tämä ongelma oli nähtävissä myös muiden hallintokuntien tuloksissa. Kyselyihin vastaamiseen on siis syytä paneutua jatkossa, koska esimerkiksi liikunnalla on iso vaikuttavuus Hyte-kertoimeen prosessi-indikaattoreissa. Virheelliseen indikaattoritietoon perustuvaa tietoa ei siis pysty suoraan hyödyntämään.

Yhteistyö eri seurojen ja järjestöjen kanssa sekä käyttäjäpalautteen hyödyntäminen toimii hyvin Ylivieskassa, mutta eri ikäryhmille kohdennettuja matalankynnyksen liikuntaryhmiä tulisi kehittää sekä sitä kautta käyttäjäryhmien liikunta-aktiivisuutta voitaisiin seurata tarkemmin.

Liikuntapalvelut on aloittanut liikunnan palveluketjun kehittämisen yhteistyössä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion kanssa. Tavoitteena on kehittää liikuntaneuvonnan palveluketjua ja elintapaohjausta yhteistyössä ja moniammatillisesti, eri verkostoja hyödyntäen.

Ylivieskan tekniset palvelut

Tekniset palvelut voivat vaikuttaa asukkaiden viihtyvyyteen, asumiseen ja liikkumiseen hyvin konkreettisilla ja monesti pienilläkin toimenpiteillä. Teiden auraukset tai puistojen viihtyvyys ovat olennainen osa kaupungin asumismukavuutta. Lisäksi erilaisilla kaavoitusratkaisuilla voidaan ohjata rakentamista ja palveluiden sijoittumista kaupunkikuvaan. Indikaattorit nro 48-50 tuottavat informaatiota erilaisten palveluiden fyysisestä saavutettavuudesta. Alakoululaisista lähes 85 prosenttia asuu alle 2 kilometrin säteellä koulustaan. Päivittäistavarakaupat sijoittuvat alle 500 metrin päähän 20 % asukkaista. Lähivirkistysalueet ovat

vahvasti kaupunkilaisten saavutettavissa, lähes 95 % asukkaista sijaitsee alle 300 metrin päässä lähimmästä virkistysalueesta.

Turvallisuus ja siihen vaikuttaminen on tärkeä osa teknisten palveluiden toimintaa. Ylivieskan tieliikenneonnettomuuksien lukumäärän kasvu (Indikaattori nro 47) kertoo omalta osaltaan, kuinka liikennemäärät ovat kaupungissa kasvaneet ja kuinka esimerkiksi kauppakeskusten vetovoima näkyy monella eri mittarilla. Liikenneinfraa on kehitetty laajasti kaupungin alueella, kehityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota liikenneturvallisuuden lisäämiseen sekä jalankulun- ja pyöräilyn olosuhteiden parantamiseen. Liikenneväylien, jalankulku- ja pyöräilyväylien ja muiden yleisten alueiden suunnittelussa Ylivieskan kaupungissa huomioidaan myös esteettömyys mahdollisuuksien mukaan. Kaupunkiin on tehty myös viisaanliikkumisen suunnitelma yhteistyössä POPELY:n kanssa, tavoitteena on tulevaisuudessa edistää viisaita liikkumismuotoja, jalankulkua, pyöräilyä ja joukkoliikennettä Ylivieskassa.

Keskusta alueelle on toteutettu liikennevalo-ohjattuja risteyksiä, joiden ansiosta mm. jalankulun ja pyöräilyturvallisuus risteysalueilla on parantunut. Liikenneturvallisuutta koulujen läheisyyteen on myös lisätty rakentamalla nouto- ja saattoalueita. Ylivieskan kaupunki on myös uusinnut katuvalaistusta led-valaistukseen, jolla on huomattava parannus liikenneturvallisuuteen sekä yleiseen turvallisuuden tunteeseen. Liikenteen sujuvuutta pääväylillä on myös kehitetty.

Ylivieskan kaupunki osallistuu myös liikenneturvallisuustoimijatyöhön, jossa on järjestetty muun muassa liikenneturva-aiheisia koulutuksia ja tilaisuuksia lapsille, nuorille sekä opetushenkilöstölle.

Ylivieskan kaupungin ruokapalvelut

Ylivieskan kaupungin ruokapalvelut tuottaa kouluille lounaspalveluita ja varhaiskasvatukseen hoitopäivän aikaiset ruokailut. Jokirannan yläkoululla myydään välipalaa. Alakouluilla tarjotaan tarvittaessa maksuton välipala.

Ruokien ravitsemuksellinen sisältö on kansallisten ravitsemussuosittelujen mukainen viikkotasolla, ei välttämättä ihan ruokalajikohtaisesti. Kehitämme reseptiikkaa koko ajan. Rasvatonta suomalaista maitoa tarjotaan kouluissa ja päiväkodeissa siksi, että kansalliset ravitsemussuositukset tätä suosittavat ja vain rasvatonta maitoa tuetaan (Koulumaitotuki). Leikkeleitä ja juustoja tarjotaan nykyään harvoin niiden sisältämän rasvan ja suolan vuoksi.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Suurin osa oppilaista syö päivittäin tai lähes päivittäin kouluruuan (Indikaattori nro 56), mutta käännettynä toisinpäin melkein 46 % ei syö koululounasta päivittäin. Syyksi ruokailusta poissaoloon kerrotaan mm. kotitaloustuntien ruokailumahdollisuus, lukujärjestyksen mahdollistama kotona ruokailu, ruokailun pitkät jonot, kavereiden esimerkki, kaupasta eväiden haku ja myös huono ruoka. Jotkut eivät syö koululounasta olleenkaan.

Kuuntelemme ja vastaanotamme asiakkaiden palautetta ja sen mukaan korjaamme ruokalistaa asiakastoiveiden mukaan, tarkastamme maustamista ja kuuntelemme asiakkaiden toiveita.

Yhdessä koulun kanssa pyrimme parantamaan ruokailujen viihtyisyyttä. Pyrimme jatkossa kiinnittämään huomiota ruokailujen jaksottamiseen ja näin parantamaan ruokailumahdollisuutta.

Haluamme perustaa ruokaraadin yhdessä koulun kanssa, suosituksen mukaan.

Elintarvikkeiden alkuperä ja laatu

Teemme ruuan keskuskeittiöllä itse ja haluamme sen olevan maistuvaa. Esim. lihapullia tai kasvispihvejä emme kuitenkaan pysty itse tekemään suuren määrän takia. Ostamamme puolivalmisteet, kuten muutkin käyttämämme elintarvikkeet, ovat laadukkaita ja pääosin Suomalaisia. Kaikkien käyttämiemme raaka-aineiden alkuperä on jäljitettävissä. Käytämme vain vähärasvaisia lihalatuja. Kaikki liha- ja maitotuotteet ovat suomalaisia. Ulkomaista alkuperää on lähinnä riisi, sesongin ulkopuolella osa kasviksista ja hedelmät.

Tarjoamamme ruoka on paitsi maistuvaa ja terveellistä, myös turvallista. Omavalvontamme kattaa koko ruokapalveluprosessin.

Erityisruokavaliot

Ylivieskan kaupungissa osa ruokapalvelun asiakkaista tarvitsee erityisruokavaliot. Erityisruokavaliot saanti edellyttää kouluterveydenhoitajan todistusta.

Tavoitteenamme on vähentää sellaisten erityisruokavalioiden valmistusta, joille ei löydy lääketieteellistä tarvetta. Tämä on paitsi kustannuskysymys, myös kasvatuksellinen asia; varhaiskasvatuksessa ja koulussa opetellaan maistelemaan uusia raaka-aineita ja laajennetaan lasten ja nuorten maku-maailmoja.

Ylivieskan seudun kansalaisopisto

Ylivieskan seudun kansalaisopiston tehtävä on järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on edistää sivistyksellistä tasa-arvoa vapaan sivistystyön arvojen ja ihanteiden pohjalta kaiken ikäisille kaiken ikäisille. Opinnoissa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Toimintaa on kehitetty asiakaskyselyiden avulla. Kurssisuunnittelussa on otettu huomioon asiakkaiden toiveet ja kurssipalautteet. Näin on saatu kattava ja monipuolinen tarjonta opintovuoden sisällöksi ja samalla saavutettu keskeisin tavoite kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi joko fyysisen, psyykkisen ja/tai, sosiaalisen hyvinvoinnin kohentumisena. Vaikka liikuntasalien vähäisyys ja tila-ahtaus ovat haitanneet opiston arkea, toiminnasta saatu palaute on ollut kiitettävää (kevätlukukaudella kurssiarviointikaavakkeita palautui 1204 kpl ja kaikkien kurssien keskiarvo oli 4,66 (arviointiasteikko 1-5). Keväällä 2019 Opettajien Ammattijärjestö OAJ valitsi Ylivieskan seudun kansalaisopiston vuoden oppilaitokseksi. Pitkäjänteinen kehitystyö ja uraauurtava toiminta on kantanut hedelmää.

Kansalaisopiston toimintaa kuvaamaan on valittu minimitietoindikaattoreissa indikaattori nro 42, joka kertoo kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit.

Ylivieskan seudun musiikkiopisto

Ylivieskan seudun musiikkiopisto vietti vuonna 2018 juhluvuottaan. Sitä vietettiin konserteissa ja tapahtumissa koko toimialueella tuoden esille opiston historiaa ja esittäen monipuolista musiikkia. Musiikkiopiston tehtävä on huolehtia taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän musiikin opetuksesta kuuden kunnan toimialueellaan Oulun läänin eteläosassa. Oppilasmäärä on koko opistossa vajaa 400 oppilasta, joista Ylivieskassa on 150 oppilaspaikkaa. Laaja instrumenttivalikoima antaa mahdollisuuden monipuoliseen ja vilkkaaseen orkesteri- ja kamarimusiikkitoimintaan. Varhaisiän musiikkikasvatuksen piirissä on n. 350 lasta muskareissa ja soitinvalmennuksessa, joista Ylivieskassa n. 170 lasta. Opetuksen lisäksi musiikkiopisto järjestää konsertteja ja muita tapahtumia usein yhteistyössä kulttuuritoimien, koulujen, oppilaitosten, seurakuntien tai yhdistysten kanssa. Tavoitteena ollut musiikillisten elämysten tarjoaminen monipuolisille kohderyhmille toteutui vuonna 2018 mm. palvelutaloissa ja kouluissa järjestettyinä konsertteina sekä alle kouluikäisille ja pienille koululaisille suunnatun Sävelten jäljillä –musiikkiseikkailun merkeissä. Lisäksi Ylivieskassa järjestettiin avoin muskari-ilta, johon pääsi ilman maksua. Kaikkiaan musiikkiopiston järjestämissä konserteissa kävi vuoden 2018 aikana n. 5000 kuulijaa.

Minimitietoindikaattorit eivät sisällä musiikkiopistolle omaa indikaattoritietoa, keräämme kuitenkin oppilas- ja tuntimääräinformaatiota ja seuraamme niiden kehitystä vuosittain.

Ylivieskan vanhusneuvosto

Vuoden 2018 teemana oli osallisuus.

Vanhusneuvoston organisoiti perinteisen iltatoritapahtuman. Eläkeläisjärjestöillä, yhdistyksillä sekä yksityisillä henkilöillä oli mahdollisuus myydä toritapahtumassa omia tuotteitaan ja esitellä toimintaansa. Hyvinvointisuunnitelman 2017 toteutumisesta sekä vuoden 2018 teemasta osallisuus kertoi Reetta Hjelm PPKY Kallio, palvelujohtaja hoito ja hoiva. Riitta-Liisa Kujala, PPKY Kallio, kehittämisasiantuntija luennoi Kaatumisen- ja kaatumistapaturmien ehkäisystä. Kallion fysioterapian, kotihoidon palveluneuvonnan ja palveluasumisen henkilöstö teetti tasapainotestauksia ja antoi sen tuloksen perusteella harjoitusohjeita. Voitas-materiaalia Voima- ja tasapainoharjoittelua Ikäinstituutilta eritasoisina tasapainon harjoittamiseen. Lisäksi jaettavana on kaatumisten ehkäisyyn materiaalia UKK-instituutin liikuntaohjeita ja kymmenen keinoa kaatumisten ehkäisyyn Riitta-Liisa Kujalalta. Testattavia kävi tasaiseen tahtiin ja oli palkitsevaa huomata, että testaukseen uskaltautui monen ikäiset ja tasoiset asiakkaat. Koimme, että saimme konkreettisesti auttaa ja ennaltaehkäistä mahdollisia kaatumisia ohjeiden ja opastuksen kautta. Mukana ohjelmassa oli myös eläkeläisjärjestöjen järjestämänä yhteislaulua, runonlausuntaa ja musiikkiesityksiä. Iltatoritoiminnalla tarjotaan mahdollisuus ikääntyneille osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

Suoratoisto/striimauspalveluita on järjestetty palvelutaloille ja hoivakodeille. Striimattu mm. seuraavia lähetyksiä: Itsenäisyyspäiväjuhla, Lasten musikaali,

Veteraanijuhla. Suoratoistojen kustannukset on hoitanut pääosin Vanhusneuvosto. Syksyllä 2018 kustannustenjaossa olivat mukana Ylivieskan seudun musiikkiopisto, Ylivieskan seurakunta sekä PPKY Kallio.

Ikääntyneet liikkuvat ja ylläpitävät lihaskuntoaan.

Vanhusneuvosto on tehnyt aloitteen Liikuntalautakunnalle matalan kynnyksen liikuntatuokion järjestämisestä esteettömissä olosuhteissa. Tavoitteena edistää ikääntyneiden terveyttä, toimintakykyä, lihaskuntoa, osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä. Liikuntatuokiassa osallistujat saavat vaikuttaa liikuntatuokioiden suunnitteluun.

Ikääntyneillä on mahdollisuuksia monimuotoiseen asumiseen.

Ylivieskan kaupungin Vanhusneuvosto järjesti luennon Voimavarat ja varavoi-
mat ihmisessä – Terveys ja toimintakyky. Luennolla käsiteltiin yksilön kokemuk-
sia muutoksesta. Sirkka Santapukin omien sanojen mukaan luennon tavoit-
teena on lisätä hyvinvointia niin yksilössä kuin yhteisössä olosuhteista riippu-
matta sekä tarjota osallistujille oivalluksia oman hyvinvoinnin parantamiseksi.
Sirkka Santapukki on koulutukseltaan erikoissairaanhoidaja ja kipuhoitaja. Tä-
män lisäksi hän on kouluttautunut NLP-kouluttajaksi, kriisiterapeutiksi ja sovel-
letun rentoutuksen terapeutiksi. Luento oli maksuton.

Ikääntyneet osallistuvat ja vaikuttavat

”Oikeus tuntea tuuli hiuksissa.” Vanhusneuvosto hankki riksapyörän palveluta-
loissa, hoivakodeissa ja kotona asuvien ikääntyneiden sekä muiden yhdistysten
ja järjestöjen virkistystoimintaan v. 2018. Tavoitteena on hyvinvoinnin ja tervey-
den edistäminen sekä osallisuuden lisääminen.

Ylivieskan vammaisneuvosto

Kunnallinen vammaisneuvosto on vammaisyhdistysten, viranomaisten ja pää-
töksentekijöiden yhteistyöfoorumi. Vammaisneuvoston tehtävänä on vaikuttaa
kunnalliseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla hallinnon-
aloilla. Ylivieskassa vammaisneuvosto on tarkastanut uudisrakennusten piirus-
tuksia sekä käynyt kohteissa paikan päällä ja varmistanut tilojen sopivan liikun-
tarajoitteisille. Ratkaisuihin pyritään vaikuttamaan jo kaavoitusvaiheessa anta-
malla lausuntoja ehdotuksista. Myös kaupunkikuvassa näkyvänä toimintana on
sinisten maalausten ilmestyminen asfalttiin inva-pysäköinnin selkeäksi merkin-
näksi.

Yhteistyö eri tahojen kanssa on merkittävä osa neuvoston työtä ja siitä yhtenä
esimerkkinä vuosittainen toritapahtuma, jossa kaikki alueen vammaisjärjestöt
voivat esitellä toimintaansa.

Lisäksi tarjotaan soveltavaa liikuntaa eri asiakasryhmille.

Nuorisovaltuusto

Ylivieskan nuorisovaltuusto eli tutummin nuva on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton nuorista koostuva vaikuttajaryhmä, joka toimii nuorten äänitorvena Ylivieskan kaupungissa. Nuorisovaltuuston tehtävänä on muun muassa antaa lausuntoja sekä tehdä aloitteita nuoria koskeviin asioihin, edistää nuorten osallisuutta sekä vaikuttamismahdollisuuksia ja tuoda päättäjiä sekä nuoria lähemmäksi toisiaan. Nuorisovaltuutettujen näkökulmia on viimeisen vuoden aikana kuultu esimerkiksi kouluhankkeiden nimiraadissa sekä nuorten tieto- ja viestintäpalveluiden kehittämishankkeessa.

Nuorisovaltuuston kausi kestää kaksi vuotta, ja sen kokoonpano koostuu enintään kahdestatoista 13-21 -vuotiaasta ylivieskalaisesta nuoresta, jotka edustavat joko itseään tai jotain nuorisotyön keskeistä tahoa. Nuorisovaltuusto koostuu noin kerran kuukaudessa, ja nuorisovaltuutetut edustavat läsnäolo- ja puheoikeudella neljässä lautakunnassa sekä kaupunginvaltuustossa.

Nuorisovaltuusto järjestää myös monenlaisia nuorille suunnattuja tapahtumia, kuten keikkoja, vaalipaneeleja sekä päättäjille ja nuorille yhteisiä tilaisuuksia. Yhteistyötä tehdään monien eri tahojen kanssa: esimerkiksi vuonna 2017 nuorisovaltuusto järjesti Jokirannan koululla mielenilmauksen yhteistyössä Jokirannan oppilaskunnan hallituksen kanssa ja vuonna 2019 jaettiin ensimmäistä kertaa nuorisovaltuuston tarjoamat stipendit yläasteella ja lukiossa.

Yhdistystoiminta

Kaupunki on tehnyt yhteistyötä järjestökentän kanssa jo pitkään. Ylivieskassa järjestökenttä on aktiivinen (yhdistyksiä yli 200 kpl Ylivieskassa) ja yhteistyötä tehdään monella eri tasolla. Vuonna 2019 nimettiin kaupungille oma järjestöyhdyshenkilö, joka toimii yhdyshenkilö kaupungin ja järjestöjen välillä. Järjestökentän puolella on lisäksi nimettynä järjestöjen omia aktiiveja – järjestö-agentteja, jotka toimivat linkkeinä järjestöihin päin. Järjestöyhdyshenkilön nimeämisellä pyrittiin aktivoimaan yhteistyötä sekä selkeyttämään toimintaa.

Syksyllä 2018 tartuttiin lisäksi pitkään vaivanneeseen ongelmaan avustusperiaatteiden epäselvyydestä. Kaupunki uudisti koko avustusprosessin ja julkisti uudet avustusperiaatteet. Nyt haku on yhtäaikainen kaikkien toimialojen kanssa ja haku on kokonaan sähköinen. Uusi hakuprosessi otettiin käyttöön ensimmäisen kerran syksyllä 2019 haettaessa vuoden 2020 toiminta-avustuksia. Samalla on kannustettu Ylivieskan alueella toimivia yhdistyksiä päivittämään tietoaan ihmiset.fi-sivustolle, jotta alueen järjestöjen tiedot saataisiin ajantasaiseksi.

Tällä hetkellä suurimmat toiveet eri yhteisöiltä koskevat yhdistyksille tarkoitettuja tiloja. Sekä suuret että pienet yhdistykset tarvitsisivat tiloja omaan perustoimintaansa tai edes virallisten kokousten pitämiseen sekä omien tärkeiden papereiden säilyttämiseen arkistotiloja. Asiaa on alettu selvittää ja syksyn

2019 aikana on pyydetty yhdistyksiltä selvityksiä mahdollisista tilatarpeista ja mahdollisista ratkaisuista.

Yhdistykset ovat tärkeä voimavara yksinäisyyden, turvattomuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Eri ikäisten yksinäisyys voi olla helpommin voitettavissa matalankynnyksen toiminnalla kuin virallisen kuntatoimijan toimesta. Ylivieskassa lasten ja nuorten yksinäisyyden kokeminen (indikaattori 68) on vähentynyt, mutta kuitenkin toisaalta Ei yhtään kaveria (indikaattori nro 69) on kuitenkin lisääntynyt. Yhden vanhemman perheet (indikaattori nro 12) ja yhden hengen asuntokunnat (indikaattori nro 13) ovat molemmat indikaattoreita, joiden trendit on hyvä huomioida kun puhutaan syrjäytymisestä ja yksinäisyydestä. Molemmat ovat Ylivieskassa kasvusuunnassa. Kuitenkin yli 75-vuotiaita yksinasuvia vanhuksia on koko ajan vähemmän (indikaattori nro 86).

Eläkejärjestöt

Eri eläkeläisjärjestöt (Ylivieskan Eläkeliitto, Ylivieskan seudun eläkkeensaajat, Ylivieskan seudun kansalliset seniorit, Ylivieskan Eläkeläiset ry) järjestävät tapahtumia, senioritanssia, keilausta, vesijumppaa ja matkoja jäsenilleen.

Yhteisestä Ovesta ry:n Tuokiotupa

Tuokiotupa on ikäihmisille suunnattu matalankynnyksen kohtaamispaikka, joka on auki jokaisena päivänä ympäri vuoden. Toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta. Tuokiotuvalla järjestetään erilaisia viikkotuokioita ja tapahtumia, mutta tärkeintä tuvalla on kohtaaminen muiden ikätovereiden kanssa. Toimintaa kohdistetaan erityisesti sellaisiin seniorikansalaisiin, jotka eivät kuulu/halua tai voi kuulua poliittisiin eläkeläisjärjestöihin tai muuhun aatteellissävytteiseen tai uskonnolliseen toimintaan. Yhdistyksen järjestämä toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti puolueetonta ja avointa kaikille. Tapahtumia järjestetään myös yhteistyössä monien eri yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Vuonna 2019 starttasi lisäksi Etsivä vanhustyön -hanke, jonka toivotaan tavoittavan yksinäisiä ikäihmisiä ja näin ehkäisevän mahdollisesti yksinäisyyttä.

Mannerheimin Lastensuojelu Liitto

Mannerheimin Lastensuojelu Liitto on avoin kansalaisjärjestö, joka edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. MLL on lasten, nuorten ja lapsiperheiden arjen asiantuntija, vapaaehtoistyön toteuttaja, arjen tuen kehittäjä ja valtakunnallinen vaikuttaja. MLL:n toiminnassa esille tulevat arvot lapsen ja lapsuuden arvostus, inhimillisyys, yhdenvertaisuus ja yhteisvastuu. Periaatteet, jolla MLL:n toimintaa toteutetaan ovat avoimuus, ilo, kumppanuus, osallisuus ja arjen arvostus. Ylivieskan paikallisyhdistyksen toimintaan sisältyy mm. perhekahvilaa, tapahtumia lapsiperheille ja välinevuokrausta.

Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry on vuonna 1922 perustettu, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, joka tukee erityisesti vaikeissa oloissa eläviä lapsia ja pyrkii edistämään lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla. Pelastakaa Lapset on osa Save the Children – järjestöä, joka toimii lasten hyväksi yli 100 maassa. Visionamme on maailma, jossa toteutuu jokaisen lapsen oikeus elämään, suojeluun, kehittymiseen ja osallistumiseen. Tehtävänä on

parantaa sitä tapaa, jolla lapsia kohdellaan sekä saada aikaan välittömiä ja pysyviä parannuksia lasten elämään.

Yhdistys auttaa Ylivieskassa lapsia, nuoria ja lapsiperheitä monin tavoin. Vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukeminen on yksi osa vakiintunutta vapaaehtoista auttamistyötä. Lisäksi vuosittain toteutetaan mm Ylivieskassa Joululahja-keräys, jonka avulla kerätään joululahja noin 200 vähävaraisen perheen lapselle/ nuorelle. Teemme yhteistyötä mm kunnan, sosiaalitoimen, seurakunnan ja koulujen kanssa.

SPR

Ylivieskassa toimii aktiivisesti myös SPR:n Ylivieskan toimintaryhmä. SPR järjestää Ystävätoimintaa. Siinä vapaaehtoiset toimivat pitkäaikaisena ystävänä, kertaluontoisena "kauppakaverina" tai saattajana tai vanhusten asumisyksikön ystävärenkaassa. Mukana toiminnassa on kaikenikäisiä ja tarvetta palvelulle on kaikissa ikäryhmissä. Lisäksi järjestö toimii aktiivisena eri tapahtumien ensiaputehtävissä. Vuosittain järjestettävä Nälkäpäiväkeräys on myös yksi näkyvimmistä SPR:n järjestämistä tempauksista.

Ylivieskan seurakunta

Ylivieskan seurakunta elää merkittäviä aikoja. Vuonna 2016 oma kirkko tuhoutui tulipalon seurauksena ja vaikutti merkittävästi seurakunnan toimintaan ja palveluihin. Heti palon jälkeen oli selkeä mielipide uuden kirkon rakentamiseksi. Uuden kirkon suunnitteluun järjestettiin suunnittelukilpailu. Suunnitteluvaihe, Kirkkotalakoot ja rakentamisen käynnistyminen ovat tuoneet seurakuntaan positiivista yhdessä tekemisen virettä.

Toimintaa on jatkettu kirkon puuttuessa eri ikäryhmille mm. erilaisten kerhojen muodossa. Myös vapaaehtoistyön ja diakoniatyön merkitys on tärkeä osa seurakuntatyötä.

Hyvinvoinnin tila ikäryhmittäin

Lasten ja nuorten palveluiden nykytila ja tulevan kehityksen ennakointi

HYVÄÄ / MYÖNTEISTÄ	HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ / NEGATIIVISTA
Yksinäisyyden kokeminen vähentynyt kaikilla ikäryhmillä (indikaattori 68)	Lasten ja nuorten kokemus omasta terveydentilasta keskimääräinen tai huono. Määrä kasvanut kaikissa ikäluokissa. (indikaattori 63)
Nuorisotyöttömyyden vähentyminen (indikaattori 74)	Liikunnan vähentyminen arjessa nuorimilla (4. ja 5. luokkalaiset) (indikaattori 57)
Koulukiusaamisen vähentyminen (indikaattori 72)	Ylipainon lisääntyminen (indikaattorit 54 ja 55)
Yleinen tyytyväisyys omaan elämään (indikaattori 70)	Koulutuksen ulkopuolelle jäävien osuus on kasvanut 17 – 24-vuotiaiden joukossa. (indikaattori 75)
Peruskouluikäisten nuuskankäyttö vähentynyt (indikaattori 60)	Kannabiskokeilujen määrä on meillä suurempaa verrokkikuntiin verrattuna (indikaattori 63)
Raittius on lisääntynyt nuorten kaikissa ikäryhmissä (indikaattori 62)	Lastensuojelun asiakasmäärien kasvu

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalveluihin sisältyy seuraavat toimintamuodot: Perhepäivähoito, päiväkotihoido ja esiopetus, palvelusetelit, yksityisen hoidon tuki ja yksityisen hoidon tuen kuntalisä, kotihoidon tuki, joustava ja osittainen hoitoraha, avoin varhaiskasvatus / leikkikerhotoiminta. Esiopetusta järjestetään päiväkotien ja koulujen ryhmissä.

Kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa (indikaattori nro 39)

suhteutettuna ikäluokkaan (31.12.2018):

1-6- vuotiaista: 68 % (922 lasta)

1-5-vuotiaista: 69 % (769 lasta)

Koska Ylivieskassa kotona hoidettavien alle kouluikäisten lasten määrä on merkittävä, tulee kotona lapsia hoitavien perheiden tukemiseen kiinnittää erityistä huomiota. Kunnan järjestämään esiopetukseen osallistuvat lähes kaikki 6-vuotiaat lapset. Järjestöjen ja seurakuntien lapsi- ja perhetyö täydentävät varhaiskasvatuksen palveluita merkittävällä tavalla.

Alle kouluikäisten lasten vanhemmat voivat vanhempainrahakauden päätyttyä järjestää lapsen hoidon kunnallisen varhaiskasvatuksen, varhaiskasvatuksen palvelusetelin, yksityisen hoidon tuen ja sen kuntalisän, osittaisen hoitorahan tai kotihoidon tuen avulla. Varhaiskasvatuspaikkaa haetaan 4 kuukautta ennen

hoidon tarpeen alkamista. Työstä tai opiskelusta johtuvissa äkillisissä tilanteissa hoitopaikka järjestetään kahden viikon kuluessa hoidon tarpeen varmistuttua.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksessa tuetaan huoltajien kanssa yhteistyössä lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti pedagogiikkaa painottaen. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen.

VARHAISKASVATUSPALVELUIDEN PIIRISSÄ OLLIEN LASTEN MÄÄRÄ KESKIMÄÄRIN / KK					
	Vuosi 2015	Vuosi 2016	Vuosi 2017	Vuosi 2018	Tammi-syyskuu 2019
Kunnalliset ja yksityiset varhaiskasvatuspalvelut	844	874	889	924	961
Yksityisen hoidon tuki	25	25	15	10	< 5
Kotihoidon tuki	370	337	345	310	264
Avoin varhaiskasvatus: leikkikerhotoiminta	-	22	44	44	39
Yhteensä	1239	1258	1293	1288	1269

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä yksityisten palveluiden (palvelusetelit ja yksityisen hoidon tuki) osuus, pois lukien lasten kotihoidon tuki, kerho- ja perhekeskustoiminta, on 29 % talousarviosta (€) ja 39 % varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista. Yksityisten ja kunnallisten varhaiskasvatuspalveluiden laatutekijöitä määrittelee sama lainsäädäntö. Kaupunki ohjaa ja valvoo yksityisiä palveluntuottajia valvontasuunnitelman edellyttämällä tavalla.

Ylivieskan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen sisältäen valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman sekä lapsikohtaisesti huoltajien kanssa yhteistyössä laadittava lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan varhaiskasvatuksessa työskentelevien kasvattajien pedagogiselle toiminnalle, ei lapselle. Lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan varhaiskasvatuksessa lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta

sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Keskeistä ovat laadukkaat yleisen tuen käytännöt kuten pienryhmätoiminta ja muut pedagogiset toimintatavat. Tuki rakennetaan tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä huoltajien, lastenneuvolan, terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun toimijoiden kanssa.

Huoltajalle järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsen mielipide ja toiveet huomioidaan suunnitelmassa ja sen arvioinnissa. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma lapsiryhmälle ja kehitetään oppimisympäristöjä.

Varhaiskasvatuspalveluissa on käytössä Lapset puheeksi- toimintamalli, jonka tarkoituksen on yhdessä huoltajien kanssa tunnistaa lapsen kehitystä tukevia ja suojaavia tekijöitä ja rakentaa yhteinen toimintasuunnitelma hyvinvointia tukevaksi arkipäiväksi lapsen eri kasvuympäristöihin. Lapset puheeksi - keskustelua ja tarvittaessa Lapset puheeksi - neuvonpitoa tarjotaan kunnallisissa palveluissa 3-vuotiaiden lasten vanhemmille. Yksityisissä palveluissa ja kotihoidossa olevien lasten vanhemmille keskustelumahdollisuutta tarjotaan lastenneuvolassa.

Kunnallinen varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa Ilo kasvaa liikkuen – ohjelmassa, jonka päämääränä on liikuntamyönteisen toimintakulttuurin toteutuminen jokaisessa varhaiskasvatuksen yksikössä.

Lastensuojelulain mukaisten tehtävien toteuttaminen varhaiskasvatuspalveluissa

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa lastensuojelun avohuollon tukitoimena, varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia yhdessä vanhempien, lastensuojelun ja tarvittaessa muun moniammatillisen verkoston kanssa. Lapselle, joka on varhaiskasvatuksessa lastensuojelun avohuollon tukitoimena, tehdään yhteistyösuunnitelma perheen, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun kesken. Yhteistyösuunnitelmassa sovitaan yhteisistä tavoitteista ja käytännöistä lapsen oppimisen, kasvamisen ja hyvinvoinnin tueksi sekä vanhemmuuden vahvistamiseksi. Suunnitelman laatimisesta vastaavat lastensuojelun työntekijät.

Ylivieskan kaupungin, Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja LAPE-hankkeen lasten ja nuorten huoltajille marraskuussa 2018 suuntaama kysely

Vanhemmat toivovat lisää apua arkeensa ja matalan kynnyksen palveluja

Ylivieskan kaupungin, Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja LAPE –hankkeen lasten ja nuorten huoltajille marraskuussa 2018 suuntaaman kyselyn perusteella eniten perheitä kuormittaa arjen hallinta. Perheiden hyvinvoinnin parantamisessa tärkeimmäksi koettiin avun tarjoaminen perheen arkeen. Merkittäväksi koettiin myös ennaltaehkäisevä toiminta sekä varhaisen ja matalan kynnyksen tuen tarjoaminen.

Kyselyllä haettiin tietoa muun muassa siitä, mikä vanhempia arjessa kuormittaa, mikä tuottaa hyvinvointia ja mitä tukea vanhemmat kaipaavat arkeensa. Kyselyyn vastasi noin 380 vanhempaa, joiden perheissä on lapsia vauvasta toisen asteen opiskelijoihin. Kyselyn mukaan enin osa vanhemmista on kokenut tarvinneensa ja saaneensa tukea vanhemmuuteensa jossain elämänvaiheessa. Perheet kokivat saamansa tuen vaikuttavaksi, mutta parannettavaakin nähtiin paljon.

Apua kaivataan erityisesti arjen askareisiin ja lastenhoitoon silloin, kun vanhempi on uupunut tai perheen tilanteessa on tapahtunut muutos. Neljäsosa vastanneista koki kuormittavana tukiverkoston puuttumisen. Vanhemmat toivoivat lastenhoitoapua, esimerkiksi lapsiparkkia, mahdollistamaan vanhempien asiointi, omaa tai parisuhdeaikaa.

Paljon parannettavaa koettiin kotiin annettavan tuen lisäksi ylipäättään palvelujen saatavuudessa ja niistä tiedottamisessa. Palvelujen koettiin olevan hajallaan ja vanhemmilla ei ole riittävästi tietoa saatavilla olevista palveluista tai niiden saamisen perusteista. Useissa kommentteissa toivottiin myös, että perheitä kuunneltaisiin nykyistä paremmin ja kysyttäisiin, mitä kuuluu.

Merkittävimmiksi hyvinvointia kuormittaviksi tekijöiksi vanhemmat nostivat arjen hallinnan sekä oman työn ja sen rasittavuuden. Myös rahahuolien ja kasvatuksen pulmien koettiin haastavan vanhemmuutta. Sen sijaan perheen kanssa yhdessä vietettävä aika koettiin kaikkein eniten hyvinvointia vahvistaviksi tekijäksi.

Matalan kynnyksen tukea tarvitaan lisää

"Lapsiperheiden kohtaamispaikka, Tuokiotupa –tyylinen, jonka kautta saisi tietoa tuesta sekä vertaistuki olisi helposti saatavilla", toteaa yksi vastaaja.

Useissa kommentteissa viitattiin vertaistuen tarpeeseen sekä tarpeeseen saada tukea nykyistä varhaisemmin ja helpommin. Useat vastaajat kertoivat, että leimautumisen pelko ja pärjäämisen kulttuuri voivat estää avun hakemisen. Myös tätä kynnystä kohtaamispaikkatoiminta vanhempien mielestä madaltaisi.

Lähes 70 prosenttia vanhemmista kokee saaneensa eniten tukea ystäviltä ja sukulaisilta, mutta sen lisäksi tukea kaivataan myös ammattilaisilta. Palveluista tärkeimmäksi tuen antajaksi koettiin neuvola. Neuvolassa, koulussa ja varhaiskasvatuspalveluissa käydyt keskustelut onkin koettu tärkeäksi tuen muodoksi.

Kartoituksen avulla haluttiin kerätä kehittämisideoita siitä, millä tavalla ylivieskalaisten perheiden vanhemmuutta ja parisuhdetta voitaisiin tukea entistä paremmin. Tavoitteena on vahvistaa lapsiperheiden arjen sujumista tarjoamalla sopivaa tukea oikeaan aikaan.

Koulutuspalvelut

Koulutuspalveluiden vastuualueeseen kuuluu kouluissa annettavan esiopetuksen, perus- ja lukio-opetuksen sekä koululaisten iltapäivätoiminnan järjestäminen Ylivieskan kaupungissa laadukkaalla, kustannustehokkaalla ja samalla hyvinvointia ja terveitä elämäntapoja edistävällä tavalla.

Kasvatustavoitteina on kasvattaa oppilaista yhteistyökykyisiä, luovia, omiin kykyihinsä luottavia ja elämää sekä toisia ihmisiä kunnioittavia yhteiskunnan jäseniä. Tavoitteena on antaa oppilaille hyvään yleissivistykseen tarvittavat tiedot ja taidot sekä valmiudet jatko-opintoihin ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin tukien kotien kasvatusta.

Perusopetuksen oppilasmäärä on kasvanut runsaan vuosikymmenen ajan, ja vuonna 2019 oppilasmäärä jatkoi tutusti kasvuaan. Syksyllä 2019 alakouluilla aloitti 53 oppilasta enemmän kuin keväällä lopetti. Kokonaisoppilasmäärä alakouluilla oli 1496. Yläkoulun oppilasmäärä kasvoi 13:lla (634) oppilasta) ja lukion oppilasmäärä pysyi lähes ennallaan (289). Kasvusta noin viidesosa oli muuttoliikkeen aiheuttamaa. Oppilasmäärän kasvu on vähitellen lisännyt merkittävästi resurssipaineita sekä uusien perusopetusryhmien että iltapäivätoiminnan, koulukyytien ja koulunkäynnin ohjaajien osalta. Yleissivistävän koulutuksen resurssivaje suhteessa kasvaneeseen palvelutarpeeseen on kumuloitunut usean vuoden aikana ja vaatii korjausta.

Ylivieskan kaupungin suurien koulurakentamishankkeiden elinkaarimallikilpailutukset saatiin valmiiksi talven 2019 aikana ja rakennustyömaat käynnistyivät kesällä 2019. Elo-syyskuussa sivistyslautakunta järjesti uusille kouluille nimikilpailun. Nimikilpailun raatina toimi sivistyslautakunnasta ja nuorisovaltuuston edustajista muodostunut työryhmä. Sivistyslautakunta päätti työryhmän valmistelun pohjalta koulujen nimiksi Taanilan koulu ja Kaisaniemen koulu (ent. Jokirannan koulu). Molemmissa kouluissa opetustoiminnan on suunniteltu alkavan elokuussa 2021. Molempiin kouluihin on suunniteltu nykyaikaiset oppimisympäristöt, joissa otetaan huomioon oppijoiden erilaisuus.

Rahkolan koulun sisäilmaongelmista aiheutuneet korjaustoimenpiteet saatiin valmiiksi koulujen kesäloman alkaessa 2019 ja syyslukukauden koulutyö alkoi korjatuissa ja osin uusituissa tiloissa. Vuoden 2019 päättyessä voitiin käyttäjäkokemuksiin perustuen todeta, että korjaustoimenpiteet olivat onnistuneet, koska sisäilmaongelmia ei ollut syyslukukauden aikana ilmaantunut. Sisäilmatyöryhmät ovat jatkossakin tärkeässä roolissa mahdollisten sisäilmaongelmien selvittämisessä ja ratkaisuiden löytämisessä.

Opetuksen tarvitsemat tilat ovat loppumassa usealla koululla. Syksyllä 2019 tilan puutteen takia parakkiluokkia oli Ojakylän ja Vähäkankaan kouluilla. Seuraavaksi tilat uhkaavat loppua Kiviojan, Rannan, Päivärinnan ja Rahkolan kouluilla. Vasta Taanilan koulun valmistuminen vuonna 2021 tuo pysyvämmän ratkaisun tilan puutteista johtuviin ongelmiin. Tilanahtaus voi vaikuttaa negatiivisella tavalla kouluviihtyvyyteen.

Esiopetusta järjestettiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Pääsääntönä oli, että päivähoitoa tarvitsevat lapset ohjattiin päiväkodin esiopetusryhmään.

Opetustoimen järjestämää esiopetusta annettiin syyslukukaudella Katajan, Kiviojan, Päivärinnan, Rahkolan, Rannan sekä Raudaskosken kouluilla. Koulujen esiopetusryhmissä on vuosittain vaihdellen 45-55% ikäluokasta.

Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestetään sivistyspalveluiden omana toimintana. Toimintaa järjestetään Katajan, Päivärinnan, Niemelän, Kiviojan, Ojakylän, Rahkolan, Rannan, Raudaskosken ja Vähäkankaan kouluilla. Iltapäivätoiminnan ohjaajina toimivat koulunkäynnin ohjaajat, ja palveluiden piirissä on vuosittain keskimäärin noin 200 lasta vuosiluokilta 1-2.

Opetustoiminnan kehittämistä edistetään mm. hanketoiminnan avulla. Kärkihankkeina viime vuosina ovat olleet koulupäivän liikunnallisuutta edistävä Liikkuva Ylivieska, erityisen tuen ja opetuksen tasa-arvon edistämisen hanke sekä Digitutor- ja kielenopetuksen varhentamisen hankkeet, joiden avulla on kehitetty koulujen toimintakulttuuria, sähköisen pedagogiikan menetelmiä sekä kielen opetuksen menetelmiä alkuopetukseen. Ylivieskan koulujen digiloikan hidasteena on laitehankintoihin käytettävien taloudellisten resurssien vähäisyys. Opetussuunnitelman kehittämis- ja arviointityötä tehdään erikseen nimetyn työryhmän toimesta. Myös tuetun opetuksen yhdenvertaista kehittämistä ja koordinoitua hoitaa koulutuspalveluissa erillinen työryhmä. Lukion opiskelijoita osallistava ja aktivoiva tiimitoiminta jatkui vuonna 2019.

ETU-luokkien toiminta on jatkunut ja vakiintunut Raudaskosken ja Jokirannan kouluilla tuottaen hyviä tuloksia. ETU-luokka on 5-8 oppilaan pienryhmä, johon on sijoitettu määräaikaaisesti oppilaita, jotka eivät kykene toimimaan tavanomaisessa luokkayhteisössä. Toiminnan tavoitteena on kuntouttaa oppilaita kolmesta kuukaudesta yhteen lukuvuoteen kestävällä toiminnalla niin, että he voivat palata takaisin omaan opetusryhmäänsä, tarvittaessa tuettuna. Syksyllä 2019 toiminnan aloitti Jokirannan koululla uusi ETU-luokka, jonka toimintaan saatiin myös OPH:n erityisavustusta (OPH:n opetusryhmien pienentämiseen, erityisopetuksen kehittämiseen ja tasa-arvon edistämiseen tähtäävä hanke). Raudaskoskella toimii myös pesäluokka, joka on tuetun opetuksen pienryhmä. Ryhmä on tarkoitettu lähinnä perhekodeista tuleville oppilaille, joilla on vaikeuksia sopeutua isompaan luokkayhteisöön. ETU- ja pesäluokkien toiminnalla halutaan ennaltaehkäistä koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. ETU- ja pesäluokkien toimintaan kuuluu myös koulun puolesta järjestettävä perhetyö.

Jokirannan koululla on toiminut syksystä 2013 joustavan perusopetuksen luokka eli JOPO. Syksyllä 2019 Jokirannalla aloitti kaksi JOPO-ryhmää – 8.lk ja 9.lk. JOPO on tarkoitettu nuorille, joilla on vaikeuksia sopeutua tavanomaiseen koulunkäyntiin ja he ovat syrjäytymisvaarassa. JOPO:ssa oppilaan oppimissuunnitelmassa painotetaan toiminnallisuutta ja mm. työharjoittelua on normaalia enemmän. JOPO-ryhmässä on enintään 10 nuorta.

Koulunkäynnin ohjaajien määrä on kasvanut usean vuoden ajan oppilaiden erilaisten tuen tarpeiden kasvun vuoksi. Asiantuntijalausuntojen perusteella ohjaajia tulisi rekrytoida nykyistä enemmän, mutta resurssin käyttöön liittyvän koululle annettavan sovellysohjeen mukaan sama henkilö voi toimia useamman lapsen henkilökohtaisena ohjaajana. Kouluilla suunnitellaan ohjaajaresurssin tarkoituksenmukainen käyttö. Ohjaajien käytön pääpaino on suunnattu oppilaiden henkilökohtaisiin ohjaajiin niin, että ohjaajille on nimetty tietyt lapset, joilla

on lääkärin tai vastaavan viranomaisen lausunto ohjaajatarpeesta sekä viranhaltijapäätös oppilaan oikeudesta koulunkäynnin ohjaajan tukeen. Merkittävää on, että tuen tarpeet erilaisten hoidollisten tai lääkinnällisten syiden vuoksi (esim. diabetes) ovat olleet useamman vuoden ajan kasvussa.

Oppilas- ja opiskelijahuollossa vuonna 2019 oli täytettynä kolmen koulukuraattorin ja kahden koulupsykologin virat. Syksystä 2019 alkaen toinen koulupsykologi on ollut virkavapaalla, eikä avoinna ollutta sijaisuutta saatu vuoden 2019 loppuun mennessä täytettyä, vaan 2020 keväällä resurssia on paikattu ostopalvelulla. OPH:n avustuksella on koulutuspalveluihin palkattu kaksi koulupsykologia, joista toisen vastuualueena on alakoulut ja toisen yläkoulu. Syksystä 2020 alkaen koulukuraattoriresurssi kasvaa neljään. Kouluissa on kasvava joukko oppilaita, joiden koulukuntoisuus on heikko, ja jotka tarvitsisivat hoidollista apua. Terveystieteiden palveluiden ruuhkautuminen esimerkiksi lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon osalta heikentää mahdollisuuksia saada apua säällisessä ajassa ja on siten kouluhyvinvointia heikentävä tekijä.

Vuonna 2019 Ylivieskaan perustettiin lasten ja nuorten asioiden työryhmä (LaNu), jossa koulutuspalvelut on edustettuna, ja joka on monialainen ja monitoimijainen työryhmä, jonka tehtävänä on etsiä toimintamalleja ja optimoida eri toimijoiden toimintaresursseja lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Työryhmän työskentely on käynnistynyt syksyllä 2019.

Opetustoiminnan lisäksi kouluilla järjestetään erilaisia harrastekerhoja (mm. liikunta, kokkaaminen, musiikki, käsityö ja vieraat kielet) OPH:n kerhotoiminnan kehittämiseen suunnatulla erityisavustuksella. Kerhotunteja toteutetaan sekä oman henkilökunnan toimesta että yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Lukiolle on vakiintunut monipuolinen harrasteakatemiatoiminta tukemaan opiskelijan koulunkäynnin ja harrastamisen yhteensovittamista.

Koulukuljetusten järjestämisessä kiinnitetään huomiota kaupungin koulukuljetussäännön sisällönmukaiseen toimintaan. Ohjesääntö linjaa koulukuljetusten myöntämisperiaatteet, antaa koulukuljetuksia koskevia ohjeita niin tavallisiin kuin poikkeustilanteisiin. Myös liikenneturvallisuuteen kiinnitetään huomiota. Ohjesääntöön on kirjattu muistilista oppilaan, kodin, koulun ja kuljettajan vastuista ja tehtävistä koulukuljetusten aikana. Koulukuljetusten määrä kasvaa oppilasmäärän kasvaessa ja asutusrakenteen laajentuessa.

Lukion oppilasmäärä pysyi vuonna 2019 lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Menestys valtakunnallisissa yo-vertailuissa ei ole ollut kovin hyvä, mutta Ylivieskan lukion hyvä tuloksellisuus näkyy kuitenkin kirjoittaneiden ylioppilaiden sijoittumisessa jatko-opintoihin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Uudistuneen opetussuunnitelman myötä lukiossa on kehitetty toimintakulttuuria mm. oppilaita osallistavan tiimitoiminnan avulla. Lukion opetustoiminnan näkyvä kehittäminen ja vahvuuksien esille tuominen on tärkeää oppilaitoksen markkinoinnin vuoksi. Lukion kiinnostavuutta lisäävä lukioakatemia toimii edelleen monipuolisesti. Ammatillisen toisen asteen kanssa tehtävässä kaksioistutintoyhteistyössä ja korkeakoulu-yhteistyössä on hyödyntämätöntä potentiaalia. Uusi lukiolaki edellyttää, että osa lukion oppimäärästä järjestetään yhteistyössä korkeakoulujen kanssa (ammattikorkeakoulut ja yliopistot). Uuteen

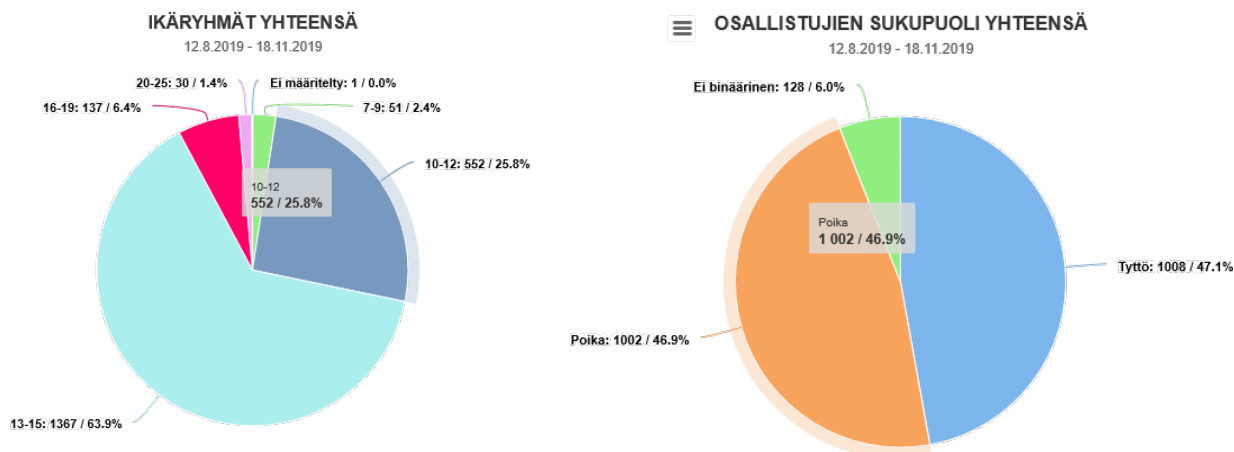
lukiolakiin on valmistauduttu syksyllä 2019 perustamalla lukiolle erityisopettajan virka, joka on myös toimenpide oppimistuloksien parantamiseksi.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden tehtävänä on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, luoda palveluiden kautta hyvinvointia ja tukea nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Tavoitteena on tukea nuorten omaehtoista toimintaa, harrastamista, kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä, niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Nuorilla tarkoitetaan nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaita.

Keskeiset nuorisopalveluiden osa-alueet ovat nuorisotilatoiminta, nuorten oman toiminnan tukeminen, harrastusmahdollisuudet, nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö, nuorten vaikuttamismahdollisuudet, monialainen yhteistyö, monikulttuurinen ja kansainvälinen toiminta, koulunuorisotyö, etsivä työ, Ohjaamopalvelut, sosiaalinen vahvistaminen, tieto- ja neuvontapalvelut, sosiaalinen media sekä nuorten syrjäytymisvaarassa olevien kanssa tehtävä työ. Kaikessa toiminnassa huomioidaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Nuorisotalotoiminta on keskeinen osa kunnallista nuorisotyötä. Nuorisotalo Sputnik 2022ssa tapahtuvaa toimintaa ovat mm. avoin toiminta ja kerhotoiminta, kesäaikana lasten päiväleirit. Alla olevissa kaavioissa ovat syksyn 2019 avointen ovien kävijöiden ikä- ja sukupuolijakaumaa.

Nuorisoalan ehkäisevästä päihdetyöstä vastaa siihen erikoistunut nuorisonohjaaja. Hän kiertää kouluvuoden aikana kaikki 5.-6.-luokat keskimäärin 3 kertaa pitäen eri teemoista olevia tunteja. Yläkoululaisille tunteja pidetään noin kerran lukukaudessa. Lisäksi hän päivystää yläkoululla kerran viikossa.

Ohjaamo Ylivieska tarjoaa tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea 15-29 -vuotiaille nuorille. Ohjaamo on avoinna ma-ke klo 13-16, muina aikoina sopimuksen mukaan. Aukioloaikana nuoret voivat tulla Ohjaamoon ilman ajanvarausta. Seuraavassa taulukossa Ohjaamon kävijätiedot 2019 maaliskuun puolivälistä

marraskuun alkuun. Luvussa ovat mukana sekä yksittäiset kävijät että ryhmät, Ohjaamo oli suljettu melkein koko heinäkuun.

Kuukausi	Naiset	Miehet	Muu	Ei tietoa	Yht.	%-osuus kaikista
Maalis	18	12	0	0	30	(6.28%)
Huhti	30	50	0	0	80	(16.74%)
Touko	104	87	0	0	191	(39.96%)
Kesä	27	3	0	0	30	(6.28%)
Heinä	3	0	0	0	3	(0.63%)
Elo	24	20	0	0	44	(9.21%)
Syys	28	17	0	0	45	(9.41%)
Loka	30	24	0	0	54	(11.3%)

Jelppiverkon kanssa yhteistyössä järjestetään Ylivieskassa sekä etsivää nuorisotyötä, että yksilövalmennusta. Etsivää nuorisotyötä tekee Ylivieskassa 1 kokonainen sekä vuoden 2020 alusta alkaen puolikas työntekijä. Etsivä nuorisotyö 1.1.-31.8.19, yhteydenottopyyntöjä 103, joista

- tavoitetut 80, näistä 58 päättynyt ja nuori ohjautunut eteenpäin
- kontaktit 14, ei johtanut toimenpiteisiin
- yhteydenottopyynnot 9, näitä nuoria ei tavoitettu

Yksilövalmennus on yksilöllinen ja tavoitteellinen työskentelymenetelmä, jolla edistetään nuoren toimintakykyä. Yhdessä kartoitetaan nuoren opiskeluvalmiuksia ja toiveita tulevaisuudelle. Tavoitteena on löytää nuorelle sopiva koulutusala tai muu tilanteeseen sopiva ratkaisu, esim. kuntouttavan työtoiminnan paikka tai työkokeilupaiikka. Myös työpaikan etsimisessä avustetaan. Lisäksi yhteistyössä nuoren kanssa kartoitetaan nuoren tuen tarpeita ja ohjataan nuori tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Työmuotoina yksilövalmennuksen lisäksi vertaisryhmässä tapahtuva kolmen kuukauden kestoinen starttivalmennus. Tilastot 1.1.-31.8.19:

- 27 nuorta aktiivisessa valmennuksessa, lisäksi 11 nuorta yhden vuoden seurannassa
- nuorten ikä- ja sukupuolijakauma: 17-20-v 10 nuorta, 21-24-v 17 nuorta, 25-28-v 11 nuorta. Näistä 28 oli naisia.

Kesäaikana nuorisopalveluiden liikennepuisto ja minigolf toimivat lasten ja nuorten aktivoijina. Kesällä 2019 koko liikennepuiston kalusto uusittiin ja puistoa kunnostettiin. Liikennepuistossa kävi yhteensä ennätysmäärän noin 3100 4-10 -vuotiaasta autoilijaa, sekä lisäksi pienemmät puistovieraat ja mukana tulevat aikuiset.

Lasten ja nuorten osallisuus

Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia ovat kaupungissamme nuorisovaltuusto, nuortenideat.fi -palvelu ja uutena alkavana toimintana Lasten Parlamentti. Nuorisovaltuustosta kerrotaan tarkemmin omassa osiossaan.

Maaliskuussa 2020 nuorisovaltuuston aloitteesta kaupunginhallitus päätti perustaa Lasten parlamentin. Ensimmäisen kokoontumisen piti olla maaliskuussa 2020, mutta koronatilanteen vuoksi kokoontuminen jouduttiin siirtämään syksyyn. Ylivieskan Lasten Parlamentti on sitoutumaton alakouluikäisten vaikuttajaelin kaupungissamme. Parlamentin tehtävänä on tutustuttaa ja innostaa alakouluikäisiä vaikuttamiseen ja tuoda heidän ääntään esille kaupungin päätöksentekoon. Lasten Parlamentti koostuu kahdesta osasta: suuryhmyksestä ja suuryhmyksien välillä toimivasta edustajistosta.

Nuortenideat.fi –palvelu on nuorille suunnattu valtakunnallinen vaikuttamispalvelu, joka on käytössä Ylivieskassa. Palvelun tavoitteena on tukea vuorovaikutusta sekä yhteistyötä nuorten ja kunnan, oppilaitosten, järjestöjen tai muiden toimijoiden välillä, tuoda nuorten mielipiteet esiin, keskustella niistä ja huomioida ne päätöksenteossa. Palvelu tarjoaa nuorille esteettömän ja tasa-arvoisen mahdollisuuden kertoa, kysyä ja tulla kuulluksi. Palvelun kautta on nuorilla mahdollisuus seurata asioiden käsittelyä ja niistä tehtyjä päätöksiä.

Sosiaalihuoltolain mukaiset lapsiperheiden palvelut

Lapsiperheiden peruspalvelut (v. 2018)	Asiakkaat
Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut (lapsiperheiden kotipalvelu, sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö, tukihenkilö- ja perhetoiminta, valvotut ja tuetut tapaamiset)	457
Perheneuvola	446 (202 alle 18v)
Lastenvalvojan palvelut	381
Lastenvalvojan sopimukset (huolto- ja tapaamissopimukset)	467

Palvelutarpeenarviointi alle 18 v (v. 2018)	Asiakkaat
Käsitellyt lastensuojeluilmoitukset	348
Ilmoituksista aloitetut palvelutarpeenarvioinnit	194
Palvelutarpeenarvioinnista sosiaalihuollon palveluun	6
Palvelutarpeen arvioinnista lastensuojelun asiakkuuteen	38

Lastensuojelu (v. 2018)	Asiakkaat
Lastensuojelun asiakkuus	186
Kiireelliset sijoitukset	14
Aloitettut avohuollon sijoitukset	33
Käynnistetyt huostaanotot	10

Lastensuojelu 2019 Tilannetieto joulukuussa 2019-tammikuussa 2020	Asiakkaat
Lastensuojelun asiakkuus	204
Kiireelliset sijoitukset	19
Aloitettut avohuollon sijoitukset	22
Käynnistetyt huostaanotot	10

Yllä on nähtävissä taulukkomuodossa sosiaalihuollon vuosien 2018 ja 2019 tilastotietoja. Lastensuojelussa 2019 on jo marraskuun loppuun asiakkuuksia enemmän kuin koko edellisenä vuonna. Lisäksi kiireellisten sijoitusten määrä on isompi ja saman verran uusia huostaanottoja kuin edellisenä vuonna. Tämä on huolestuttava kehitys ja vaatii seuranta tulevaisuudessa.

Työikäiset

HYVÄÄ / MYÖNTEISTÄ	HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ / NEGATIIVISTA
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkäri-käynnit sekä 15-49-vuotiailla että 50-64 -vuotiailla vähentynyt (indikaattori 90)	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus kasvanut (indikaattori 84)
Työllisten määrä kasvanut tasaisesti (indikaattori 22)	Yksinasuvien määrä jatkanut kasvamistaan (indikaattori 13)
Rakennetyöttömyys on vähentynyt 15-64-vuotiaiden joukossa (indikaattori 80)	

Eri ikäryhmistä juuri työikäiset ovat kaikkein hankalimmin arvioitava kohde-ryhmä. Indikaattoritieto on hyvin rajallista ja pääasiallinen kerättävä kohdistuu hyvin epätasaisesti työikäisten joukossa. Tietoja saadaan sirpaleittain esimerkiksi pienten lasten vanhempien kyselyistä, kouluterveyskyselyiden mukana tai sitten sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastilastotiedoista. Esimerkiksi 35-vuotias työssäkäyvä mieshenkilö ei välttämättä näy missään tilastossa eikä tietoa yksinäisyyden tai oman hyvinvoinnin kokemisesta saada mistään. Työterveyshuollon keräämä data ei ole käytettävissä hyvinvointityössä.

Työttömyyden valossa ja pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden määrän perusteella kehitys oli vuoden 2019 loppuun asti Ylivieskassa positiivista. Työllisten määrä kasvoi tasaisesti (indikaattori 22) ja pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden määrä 25 – 64-vuotiaiden joukossa pysynyt ennallaan (indikaattori 20). Lisäksi rakennetyöttömyyden vähentämiseksi tehty työ oli tuottanut tulosta ja vaikeasti työllistyvien määrä oli jatkanut laskuaan (Indikaattori 80). Kevät 2020 tuo tilanteeseen varmasti muutoksen.

Mielenterveysindeksin perusteella Ylivieskan tilanne on heikompi verrattuna verrokkikuntiin. Kelan sairastavuusindeksi ja mielenterveysindeksi kuten myös mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus työikäisissä on kasvanut. Syitä tähän voi olla monia esimerkiksi työnkuormittavuus. Tästä syystä työikäisten jaksamiseen ja hyvinvointiin on kiinnitettävä huomiota. (Indikaattorit 82,83,84). Tällä voitaisiin myös välillisesti vaikuttaa meidän nuorten ja lasten hyvinvointiin.

Myös aktiivinen järjestökenttä ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet ovat aikuisväestönkin hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Aktiivinen yksityiselämä – oli kyseessä sitten perheellinen, perheetön taikka yksinasuva – tuottaa sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Matalankynnyksen harrastusmahdollisuudet tuovat hyvinvointia tulotasosta riippumatta. Yhdistyskenttä on tässä työssä äärettömän tärkeä yhteistyökumppani kaupungille. Tätä yhteistyökuviota voitaisiin myös hyödyntää mahdollisen paikallisen tiedon keräämisessä. Tästä syystä olisi sokin tarpeellista aloittaa kehitystyö paikallisen tiedon keräämiseksi. Kokemuseräistä informaatiota olisi saatavilla kaikista ikäryhmistä mutta vaatii jalkautumista harrastajien pariin.

Mielenterveysperusteisesti sairaspäivärahaa saaneiden määrä on jatkanut kasvuaan. Tämä näkyy varmasti osaltaan pitkällä aikavälillä työkyvyttömyytenä sekä syrjäytymisenä. On syytä miettiä, mitä tälle kehitykselle olisi tehtävissä.

Ikäihmiset

HYVÄÄ / MYÖNTEISTÄ	HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ / NEGATIIVISTA
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojakso- sot 65 täyttäneillä /10 000 vastaavanikäistä vähentyneet merkittävästi ja pienin vertailu- kuntiin nähden. (Indikaattori 88)	Huoltosuhteen heikkeneminen.
Aktiivinen järjestökenttä	

Keväällä 2019 valtakunnan tasolla nousi kohu vanhusten kaltoinkohtelusta eri hoitolaitoksissa. Myös Ylivieskassa haluttiin selvittää paikallisten palveluiden tilanne ja mm. Sote-neuvottelukunta pyysi omalta osaltaan Peruspalvelukuntayhtymä Kallion edustajia kertomaan ylivieskalaisten palveluysiköiden tilanteesta. Ylivieskassa on aktivoitu oma-avontaan eikä suurempia ongelmia ole havaittu. Huolta herättää kuitenkin jatkossa ammattitaitoisen työvoiman saaminen alueelle sekä laitospaikkojen riittäminen tuleville käyttäjämäärille.

Omaishoidon tuella hoidettavien ikäihmisten osuus on kasvanut tasaisesti. (Indikaattori nro 87). Tähän Kallion ikääntyvien hyvinvointisuunnitelmassakin pyritään eli mahdollistamaan kotona asuminen mahdollisimman pitkälle. Yleisesti on tiedossa, että toimintakyky nykypäivän ikääntyneillä on parantunut pitkällä aikavälillä. Kuitenkin 75 vuotta täyttäneiden yksinasuvien määrä on meillä laskusuunnassa. (Indikaattori nro 86). Tästä syystä yksinasuvien määrän lasku ei välttämättä ole pitkällä tähtäimellä hyvä asia vaan voi kertoa myös meidän vanhuksien yleiskunnosta ja pärjäämisestä kotonaan.

65 vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset ovat lyhentyneet sekä lonkkamurtumat ovat vähentyneet Ylivieskassa. Hoitajaksojen lyhentyminen kertoo sekä hyväkuntoisuudesta, mutta osasyys voi olla myös kuntoutuksen tehostuminen (Indikaattori nro 88 ja 89).

Pitkällä aikavälillä väestöennusteen mukaisesti ikääntyvien osuus tulee kasvaan myös Ylivieskassa. Huoltosuhteen heikentyminen on myös Ylivieskassa näkyvissä (indikaattori nro 9). Tämä tulee kasvattamaan paineita mm. erikoissairaanhoidon kustannuksiin ja palveluasumisen rakentamiseen.

Positiivisena voidaan mainita aktiivinen senioriväestö ja senioritoiminnan piirissä olevat järjestöt. Yhteisestä Ovesta ry on tuonut kaupunkiin senioreille uuden olohuoneen, joka on aktivoinut alueen vanhuksia. Tämä työ palkittiin vuonna 2018 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiteko -palkinnolla Limingassa.

Kaikki ikäryhmät

HYVÄÄ / MYÖNTEISTÄ	HUOLTA HERÄTTÄVÄÄ / NEGATIIVISTA
Aktiivinen järjestökenttä	Mielenterveysindeksi on heikentynyt (Indikaattori 83)
Asukasmäärän kehitys myös jatkossa	Yksinasuvien määrä jatkanut kasvamistaan (indikaattori 13)
	Kaupungin velkaantuminen

Kaikkien ikäryhmien hyvinvoinnin tilan kuvaamiseen voidaan yhtenä käyttää Gini-kerrointa (Indikaattori 21). Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen. Ylivieskan gini-kerroin on noususuuntainen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Tähän on varmasti monia syitä. Vertailussa muihin verrokkikuntiin on selkeästi nähtävissä Ylivieskan myötäilevän monessa suhteessa Seinäjoen lukuja sekä positiivisissa että negatiivisissa tuloksissa. Ylivieskan tuloksissa on selkeästi nähtävissä ison kaupungin tunnuslukuja. Kaupungin kasvaessa tuloerotkin pyrkivät kasvamaan. Muuttoliike voi myös selittää tilannetta. Kaupunkiin muutetaan sekä työnperässä että palveluiden vuoksi.

Kaupungissamme on äärettömän aktiivinen järjestökenttä, josta hyvänä esimerkkinä on Pohjois-Pohjanmaan vuoden 2018 hyvinvointitekona palkittu

Tuokiotupa-toiminta. Järjestökenttä tavoittaa toiminnallaan kaiken ikäisiä ylivieskalaisia. Sillä on vaikutusta asukkaiden aktiivisuuteen ja elämänlaatuun oli kyse sitten lapsesta taikka vanhuksesta.

Asukasluvun kehitys on jatkunut Ylivieskassa positiivisena, vaikkakin hieman hidastuen. Pitkän ajan ennusteissa näyttää siltä, että Ylivieska pystyisi säilyttämään asukasmääränsä vähintäänkin ennallaan. Verrattuna alueelliseen kehitykseen, olemme vähintäänkin positiivisessa kehityksessä. Tämä kuitenkin tuo haasteita tulevaisuudessa, koska pelkästään Ylivieskan kasvaminen ei riitä. Jos ympäristökunnat menettävät asukkaita ja hiljenevät, tulee se vaikuttamaan paikkakuntamme kaupanalan toimijoihin väijäämättä. Siksi elinvoimainen alue on kaikkien etu.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö

Hyvinvoinnin ja terveyden työryhmä on nimetty ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä vastaavaksi toimielimeksi. Työryhmässä mukana on PPKY Kallion edustaja päihdetyöstä, ja yhteistyö on lähtenyt vähitellen liikkeelle. Nuorten keskuudessa tehtävällä päihdetyöllä on pitkä perinne ja on saavuttanut erittäin hyvää tulosta verrattuna jo pelkästään Kallion muihin kuntiin. Esimerkiksi Ylivieskassa on seurattavat indikaattorit sekä tupakkatuotteiden- että alkoholinkäytön osalta ovat reilussa laskussa koululaisten ja opiskelijoiden keskuudessa (Indikaattorit 58, 59, 60, 63). Nuuskan ja kannabiksen käytössä nousu on jatkunut yhä ja varsinkin tyttöjen keskuudessa. Myös kannabiskokeilujen määrässä olemme verrokkikuntia korkeammalla tasolla. Kehitys on kuitenkin viime vuosina taittunut. Positiivisena asiana on kuitenkin nähtävä nuorten keskuudessa lisääntyvä raittius. (Indikaattori 62)

Ohessa on luettavissa Kallion päihdehuollon tilastoja kävijämääristä sekä laitostuntoutuksen osalta. Tilastoista on luettavissa, että vuosittainen vaihtelu on normaalia asiakas- ja käyntimäärissä, mutta jonkin asteista laskua on Ylivieskassa kuitenkin nähtävissä. Laitostuntoutusjaksojen määrä on ollut nousussa, joka kertoo asiakkaiden huonokuntoisuudesta ja suuremmasta tuen tarpeesta.

Alueemme eniten käytössä oleva päihde on edelleen alkoholi. Sen jälkeen yleisimpiä ovat kannabis, amfetamiini ja buprenorfiini. Kannabiksen käyttö on arkipäiväistynyt viime vuosien aikana, erityisesti nuorempien asiakkaiden keskuudessa. Nuoremmilla asiakkailla on harvoin kyse enää pelkästään alkoholista. Taulukoissa nähtävä käsite "ulkokuntalaiset" tarkoittaa opiskelijoita, joilla on oikeus käydä opiskelupaikkakunnallaan tai he käyvät maksusitoumuksella asiakkaana.

vuonna 2018 (2017)	Ylivieska	Nivala	Sievi	Alavieska	muut	Yht.
A-kli asiakkaat	188 (211)	103 (118)	41 (29)	21 (28)	21 (12)	374 (398)
A-Kli käynnit	2890 (2951)	707 (602)	267 (182)	157 (187)	74 (42)	4095 (3964)
ryhmissä kävi- jät	30 (26)					30 (26)
ryhmäkäynnit	497 (363)					
laitoskuntou- tukset/asiak- kaat yht.	22 (20)	8 (4)	3 (3)	2 (2)		35 (29)
laitoskuntou- tukset/hoito- päivät yht.	598 (549)	384 (75)	68 (56)	81 (38)		1131 (718)

Vuonna 2019 tammi-elokuu	Ylivieska	Nivala	Sievi	Alavieska	muut	Yht.
A-kli asiakkaat	172	103	42	17	15	349
A-Kli käynnit	2271	812	221	140	38	3482
ryhmissä kävi- jät	23					23
ryhmäkäynnit	306					306
laitoskuntou- tukset/asiak- kaat yht.	14	6	2	1		23
laitoskuntou- tukset/hoito- päivät yht.	594	218	43	7		862

Vuosi 2018	asiak- kaat	käyn- nit	asiak- kaat	käyn- nit
	mies		nainen	
Ala- vieska	13	94	9	77
Nivala	70	468	37	266
Sievi	28	169	14	99
Yli- vieska	135	2175	59	724
Muu kunta	14	37	7	33
	260	2943	126	1199

Vuosi 2018	asiak- kaat	käyn- nit/kpl	asiak- kaat	käyn- nit/kpl	asiak- kaat	käyn- nit/kpl	asiak- kaat	käyn- nit
Ikä- ryhmä	alle 18-v		18-30 -vuoti- aat		31-65 -vuoti- aat		yli 65 -vuotiaat	
Ala- vieska			4	17	16	116	2	25
Nivala	6	8	16	98	77	597	8	31
Sievi			6	29	34	228	2	11
Yli- vieska	1	1	46	495	130	2267	17	136
Muu kunta	1	2	4	20	14	29	2	14
	8	11	76	659	271	3237	31	217

Vuosi 2017	asiak- kaat	käyn- nit	asiak- kaat	käyn- nit
	Mies		Nainen	
Ala- vieska	15	101	4	48
Nivala	81	402	39	213
Sievi	18	118	12	75
Yli- vieska	158	2367	59	643
Muu kunta	10	38	4	5
	282	3026	118	984

Vuosi 2017	asiak- kaat	käyn- nit	asiak- kaat	käyn- nit	asiak- kaat	käyn- nit	asiak- kaat	käyn- nit
	alle 18		18-30		31-65		yli 65	
Ala- vieska	2	2	7	28	12	148	2	36
Nivala	7	9	23	137	82	429	8	40
Sievi			5	12	22	166	3	15
Yli- vieska	3	11	46	522	152	2333	16	144
Muu kunta	3	5	3	4	7	34	1	1
	15	27	84	703	275	3110	30	236

Päihteetön Porukka -toimintamalli Ylivieskassa

Mallia toteutetaan yhteistyössä kaupungin nuorisopalveluiden, Jokirannan koulun ja Ylivieskan alakoulujen kanssa. Päihteetön Porukka kannustaa nuoria päiheteettömyyteen, sekä tukee kodin ja koulun päihdekasvatusta. Mallin tavoitteena on antaa ikäryhmälle sopivaa ajankohtaista tietoa eri päihteistä ja niiden riskeistä, sekä antaa tietoa terveellisistä ja yleistä hyvinvointia tukevista tavoista.

Alakouluilla 5-6 -luokkalaisille järjestetään PP-tunteja 4 kertaa lukuvuoden aikana, eli kahdesti syksyllä ja kahdesti keväällä. PP-tunnit sisältävät tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista, itsetunnon ja arvomaailman vahvistamista sekä ryhmän vahvistamista erilaisten tehtävien muodossa. Tarvittaessa tuntien sisältöä voidaan räätälöidä esim. koulun toiveiden perusteella.

Yläkoululla, eli Jokirannan koululla järjestetään terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä aamunavauksia ja välituntitoimintaa viikoittain, sekä kilpailuja ja muuta toimintaa lukuvuoden aikana. Yläkoululla järjestetään PP-tunteja kaikille luokille 1-2 kertaa lukuvuoden aikana sekä luokkien ryhmäytystunteja aina tarvittaessa. PP-toiminnan ohjaaja tekee yhteistyötä koulujen henkilökunnan, kuten opettajien ja koulukuraattoreiden kanssa sekä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion suun-terveydenhuollon kanssa.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion suun-terveydenhuollon kanssa toteutetaan yhteistyössä kerran vuodessa SuunaPäänä-päivät 8.-luokkalaisille, joissa nostetaan esille tupakkatuotteiden vaikutuksia ympäristöön ja terveyteen. SuunaPäänä-päivät toteutetaan kiertäen työparina (hammashoitaja ja PP-toiminnan ohjaaja) kaikki luokat.

EPT-malli tekeillä

Valtakunnallisten tavoitteiden, suositusten ja lainsäädännön lisäksi toimintaa ohjaavat paikallisesti laaditut suunnitelmat. Ylivieskan kaupunki on yksi Peruspalvelukuntayhtymä Kallion osakaskunnista ja tekee päihdetyötä sekä omana

toimintana että yhteistyössä Kallion kuntien kanssa. Tavoitteena on vähentää päihteiden käyttöä, suojella lapsia ja nuoria päihteiltä sekä puuttua varhain päihteiden ongelmakäyttöön. Erikseen laaditussa ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa huomioidaan laaja-alaisesti kaikki ikäryhmät ja sen tavoitteena on kaikenikäisten asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Ylivieskan kaupungin työntekijöitä koskevan päihdeohjelman avulla ehkäistään ja hallitaan päihdehaittoja työpaikalla. Päihdepalveluista Ylivieskan kaupungin omaa toimintaa on ehkäisevä päihdetyö lasten ja nuorten parissa. Itse päihdepalvelut järjestetään Perus-palvelukuntayhtymä Kallion toimesta.

Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin on Ylivieskassa Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, jossa on edustajat kaikilta kaupungin toimialoilta sekä edustajat Peruspalvelukuntayhtymästä. Aktiivinen hyvinvoinnin kehittäminen koskee myös kaupungin ehkäisevää päihdetyötä. Toimintamallin luominen Peruspalvelukuntayhtymä Kallion kanssa on yksi olennaisista toimenpiteistä. Lisäksi vuoden 2020 alussa aloitti toimintansa alueellinen yhteistyöelin, jossa on edustajat Peruspalvelukuntayhtymä Kallion kaikista osakaskunnista, jotka tekevät ehkäisevää päihdetyötä sekä omat edustajansa Poliisilta.

Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025

Ylivieskan kaupunki on hyväksynyt uuden strategian helmikuussa 2019 vuosille 2019-2030. Kaupungin visio on Ylivieska - Kasvun kaupunki. Periaatteemme on toimia asukaslähtöisesti, yrittäjäystävällisesti, ennakkoluulottomasti ja tehokkaasti. Strategiaan on määriteltä kolme painopistettä:

1. Liikkeestä elinvoimaa
 - a. Kehitämme Ylivieskaa alueen ytimessä - Ylivieska on monipuolien ja kasvava toiminnallinen kaupan keskus
 - b. Mahdollistamme ratkaisuillamme monipuolisen yritystoiminnan.
 - c. Mahdollistamme ainakin 1000 uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä.
 - d. Uudistamme markkinointia ja markkinointiviestintää asukkaiden ja yritysten saamiseksi Ylivieskaan.
 - e. Varmistamme sujuvan ja joustavan kaavoituksen
 - f. Kehitämme liikkuvaa Ylivieskaa; huolehdimme hyvistä liikenneyhteyksistä ja palvelujen saatavuudesta.
2. Koulutuksesta osaamista
 - a. Järjestämme maakunnallisesti laadukkaat koulutuspalvelut.
 - b. Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden.
 - c. Korostamme osaamisen merkitystä edistämällä kaupungin avointa ja uudistamismyönteistä ilmapiiriä.
 - d. Kehitämme joustavaa ja avointa päätöksentekoa.
3. Palveluista hyvinvointia
 - a. Huolehdimme siitä, että Ylivieskassa on monipuoliset, laadukkaat ja kehittyvät hyvinvoinnin- ja terveydenedistämispalvelut
 - b. Pidämme Ylivieskan vireänä kaupunkina.
 - c. Kehitämme ja edistämme ennaltaehkäisevää toimintatapaa

- d. Otamme käyttöön palvelujen kehittämisessä uusia osallisuuden keinoja.

Hyvinvoinnin edistäminen on yksi kaupungin kolmesta painopisteestä. Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty toimenpiteitä sekä mittareita.

Kaupungin hyvinvoinnin suunnitelma tullaan päivittämään loppuvuodesta 2020 ja sisällyttämään se tämän laajan hyvinvointikertomuksen yhteyteen.

Loppuyhteenveto

Taloudelliset haasteet kaupungilla tulevat aiheuttamaan säästöpaineita kaikille kaupungin toiminnoille. Keväällä 2020 kaupunginhallitus päätti mm. henkilöstön lomautuksista vuoden 2020 aikana. Alijäämäinen tilinpäätös vaikuttaa varmasti palveluiden tuottamiseen myös pitkällä aikavälillä. Asukkaiden hyvinvointiin on kuitenkin tärkeä panostaa varsinkin taloudellisesti tiukkojen vuosien aikana. Yhteistyöhön tulee satsata eri yhteistyötahojen kanssa ja näin saada säästöjä aikaiseksi kustannuksiin. Ennalta ehkäisyyn sijoitettu euro tuottaa tutkitusti moninkertaisesti säästöjä esimerkiksi erikoissairaanhoidon tai pitkäaikaistyöttömyyden kuluissa. Työryhmänä toivoisimme tämän pysyvän punaisena lankana säästöpäätöksiä tehtäessä. Seurannassa tulemme käyttämään jatkossa nyt valikoitua kattavaa indikaattoritietoa asukkaiden hyvinvoinnin tilasta.

Lähteet

Tämän hyvinvointikertomuksen sisältämät tiedot ovat suurimmaksi osaksi Sotkanetin (www.sotkanet.fi) ja THL:n Tea-viisarin (www.teaviisari.fi) jakamaa dataa. Lisäksi Tilastokeskuksen (<https://www.stat.fi/til/vrm.html>) keräämää tilastotietoa on käytetty hyväksi. Loppuosa tiedoista on paikallisesti kerättyä tietoa.